

מהודות 'קדן טללי ברכה'

שנה ט' (תשפ"ה)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ וישלח ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר הקדוש המבואר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצידא זיע"א

יד | כח התורה הוא שעומד
להכניע את יצרנו
מילתא חדת"א

יד | התן מוהלים לוי כל עונותיו
ניצוץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

יד | על ידי אמונה בהשגחה פרטית
מסתלקים הדינים
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביד יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • המגיד ממעזיטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

מכון אור לישראל

ירושלים - נהריה

אגרא דכלה | הצדיקים מתדבקים ביראת הבורא וממילא מתבטלת מהם היראה הגשמית
תפארת עזיאל | לב הצדיק מלא בכל עת פחד וירעה ממציאות כבודו יתברך
נעם אלימלך | הבוחר בעבודת ה' באמת אין לו מניעות
רמתים צופים | האדם מעלה על המלאכים בכך שיש לו מניעות ומתגבר עליהם
דברי אמת | פעמים נמנעת ההשפעה כדי שיהיה האדם בעונה
פרי צדיק | ענין שמירת שבת - התקשרות פנימיות המחשבה בהקדוש ברוך הוא
אף פרי תבואה | מההליכה לבית הכנסת להתפלל בנראים מלאכים מועילים ומליצים
דברת שלמה | הליכה לבית הכנסת בדבקות גדול
מאור ושמש | מעלת התפלה במנון שאין עליה קטרוג
בית אהרן | הדרך וחזק נפלא על ענין התפלה בכללות
משתה יין | כשר היה עשו לעבודה בקמות רק בארץ אדום
קולו של יעקב | יעקב הוכיח לעשו שה' רצה שיצחק יברך את יעקב
חתן ישעיה | רמז שור וחמור כנגד יוסף ויששכר
אמרי יצחק | יראת יעקב משתי מצות
אלופי יהודה | התורה ומעשים טובים מכח סיוע של הקב"ה
יפח לקיץ | תפלת העני מקבלת ומרצה
ויאמר שאול | לעתיד לבוא ישובו כל דורון יעקב למשיח
תולדות פריץ | הגוים מנסים להעביר את ישראל על דתם או במלקמה או בלשון רכה
מעשה נסים | מרמת בני יעקב לענות לבני שכם בלשון פעס וקטטה
בנין אריאל | נטילת עשו את הגדלה בתחלה, ולאחר מכן יטל יעקב
מדרש אהרן | אפן שמירת שבת של האבות הקדושים
אדרת אליהו | כיצד לא חשש יעקב להזכיר לעשו נטילת הברכות על ידי עורות גדי העזים
מעשי צדיקים
ספיר ויהלום | הארה חסידיית מן הפרשה
יב

אמרי פנחס | כאשר אין האדם מתירא - באמת אין לו ממה להתירא ...
קדשת לוי | התולה בטחונו באיזה דבר נפסק ממנו שפע הבורא יתברך ...
ארץ החיים | על ידי אמונה בהשגחה פרטית מסתלקים הדינים ...
ישמח משה | לא יבטח על שום סבה כי אם על השם יתברך ...
בארת המים | על ידי מדת הבטחון יכול האדם להתפלל ...
זכותא דאברהם | היודע שאין מגיע לו מאומה יכול לבטח גם על דברים גדולים ...
דמשק אליעזר | על ידי הבטחון נצולים מכל הרעות ...
אור הגנוז | אין להשיג בהטרדת היצר שעל האדם לבטל מתורתו לצרף גדול בניו והשארתם ...
קול יעקב | באור נאה על דרך 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים' ...
דברי שמואל | המתגבר בעת ההסתבר ומתדבק בהש"י ההסתבר בורח מפניו וזוכה לתוספת ברכה והארה ...
טל חיים | עשו תמה מדוע יעקב שקלו רוחניות נצרך לצרכי עולם הזה ...
לקוטי שיחות | על ידי ההכרה שהמצאותנו בגלות היא רק הכנה לגאולה העתידה אין לגוים שליטה עלינו ...
דברי אלימלך | המשתדל להיות חסיד מיד נקרא 'חסיד' ...
פתוחי חותם | בזמן שהסטרא אחרא עומדת להתבטל היא מתגברת בכל כחה ...
אגרא דכלה | אהבת הבורא באמת ולא עבור שמייטיב לו בעשר ונקסים ...
אור החיים | יסורי העולם הזה מרבים שכר לעולם הבא ...
דברי אמת | יש להתרצות לגזרת הבורא ...
שומר אמונים | להתרצות לרצון הבורא יתברך ...
שפת אמת | על ידי הבטחון ממשיך קדשה בשפע הנשפע לו ...
זהב המנורה | כאשר יש לאדם צער ושתה שכר וברך 'שהכל נהיה בדברו' ...
זרע קדש | עם ההשפעה הגשמית נשפע גם יראת שמים ...
משמרת איתמר | על ידי השפעה גשמית נשפע אור וקדשה ...
אמרי יהודה | שפע פרנסה מורה על התעלות הנפש ...
באר מים חיים | השומח בחלקו זוכה להתברך בכל הצטרפותיו, אף המצטער על דבר מסוים מצמצם הברכה רק לדבר החסר לו ...
שפת אמת | יסוד עבודת האדם היא התשוקה ...

קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת וישלח

ה' לי לא אירא

אמרי פנחס

רבי פנחס מקוריץ זיע"א

כאשר אין האדם מתירא * באמת אין לו ממה להתירא

'הצילני' וגו' כי ירא אנכי אתו' (לב יב). על פי מה שפכת הרב דפולנאך בשם הפעל שם טוב וצ"ל על פסוק 'הנה נא ידעתי כי יפת מראה את' וגו' (בראשית יב יא), שמקדם לא הכיר ביופיה, לכך עתה שקא במחשבתו להתבונן ביופיה, לכך ירא שלא יתרגוהו כיון שנתבלבל מחשבתו במחשבה רעה, עיני שם.

וכן אמר הרב ו"ל לאדם אחר שהיה ירא מפריוץ אחר, אל תירא ממנו, ואני מזהירך שלא תירא, כמו שכתוב בירמיה (א י) 'אל תחת מפניהם פן אחתך לפניהם', כי כשאדם אינו ירא מהדבר אז הוא למעלה מן הדבר, מה שאין כן כשירא מן הדבר הדבר גבוה ממנו ואז באמת יש לו לירא'.

וזהו שאומרים העולם: יש לו מורא מן המורא. וזהו 'כי ירא אנכי אתו', על פן אני מבקש 'הצילני', כי אני מתפחד על שנפל בלבי יראה ממנו וכו'. וזהו שאמר 'כי אמרתי רק אין יראת אלקים במקום הזה והרגוני' וגו', דקשה מנא ליה דאין יראת וגו', אף לפי הנ"ל אתי שפיר, דכיון שקא בלבו יראה רעה מזה מוכח שאין יראת אלקים במקום הזה והמקום גורם שנתבלבלה מחשבתו במחשבה זרה:

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א
התולה בטחונו באיזה דבר נפסק ממנו שפע הבורא יתברך

התורה מלמדת לאדם דרך הנכונה לעבודתו יתברך שמו, כשהאדם שם בטחונו באיזה דבר מטובת עולם הזה, הוא מראה כאלו אותו דבר יש לו חס ושלום כח להפעיל זולת הבורא ברוך הוא, ממילא נפסק מזה הדבר דבקות ושיפע של הבורא ברוך הוא.

וזה ששמעתי ממורי הגאון בוציא קדישא המפרסם מוה' דב בער זלה"ה מגיד מישירים דקהלת קדש מעזריטש, פרוש 'וימלך וימת' (לו לג-לט), כיון ששם הבטחון באיזה דבר, הוא ממליך אותו הדבר על

עצמו, ונפסק הבטחון ממנו יתברך שמו, לכן נגרע פרנסתו ממנו, וזהו 'וימת'.

השם רהבו ובטחונו בה' ולא בממונו שורה עליו דבקות ושיפע

אך אל ה' לבדו ישים בטחונו, ויבחזן במעשיו שכל דבר אין בו כח זולת הבורא יתברך שמו, אזי מדבק ומקשר כל ענינו בהבורא יתברך שמו, והוא יתברך שמו מקור כל הברכות ומקור החיים, אזי שורה בכל מעשיו ועניניו כל הברכות והשיפע, כי הוא מדבק כל הדברים באין סוף (פירושי אגרות):

ארץ החיים

רבי נחום ממאקריב זיע"א

על ידי אמונה בהשגחה פרטית מסתלקים הדינים

ויעל מעליו אלהים במקום אשר דבר אתו (לה יא). וברש"י איני יודע מה מלמדנו. לכאורה קשה מה חדש רש"י בזה שאמר שאיני יודע מה מלמדנו.

ואפשר לומר שזו פרוש הפסוק וכןנת רש"י ו"ל, הינו ויעל' הוא לשון סלוק, 'אלהים' – מדת הדין, איך יכול האדם לסלק מעצמו מדת הדין חס ושלום, הוא כשאמין שהכל בהשגחה פרטית והשם יתברך מתנהג עמו.

וזה פונת הכתוב 'במקום אשר דבר אתו', 'במקום' הינו השם יתברך שהוא מקומו של עולם, 'דבר' הוא לשון מנהיג, כמו דבר אחר לדור. וזה פונת רש"י כאומרו 'איני יודע מה מלמדנו', הינו שהתורה מלמדת אותנו שהאדם צריך לומר תדיר – איני יודע מה, כי הכל בהשגחת הבורא:

ישלח משה

רבי משה מאוהעל זיע"א

לא יבטח על שום סבה כי אם על השם יתברך

וישלח יעקב מלאכים לפניו (לב ה). והנה תבת 'לפניו' הוא שפת יתר. והנראה לי בזה דדבר גדול דבנה התורה, כי לא כפעלת עניני עבודת השם יתברך הם פעלת עניני עולם הזה, כי בעניני עבודתו יתברך שמו רחמנא לבא בעי, ואם הוא בלא לב זך הנה גיעו לריק, ועליו נאמר (ישעיה כט יא) 'בפיו ובשפתיו כבדוני'.

ובפעלת עולם הזה בסבת טרפו או בסבת הצלה ממנו, אם הוא בתוכיות הלב ששם סבה זו להציל, הרי שם פזב מחסו, כי אין לבטח על שום סבה, רק על סבת הכל יתברך שמו, כמו שאין לבטח על ארץ התרושה והזרועה, רק על המצמיח שיגניענו טרפו על ידי הארץ, ואם לא, יטריפנו על ידי סבה אחרת הטוב בעיניו יתברך, וככה יתנהג בכל הדברים, רק שהוא צריך להשתדל בכל מה דאפשר רק להשלים צנאת הבורא יתברך שמו, וכבר האריך בזה בחובת הלבבות (שער הבטחון פ"ג) [וכו'].

היוצא מזה, דכל עניני עולם הזה צריך להיות רק עשית חוצי ולא עשית תוכיות, רק תוכו רצוף אהבה בבטחונו על אלהיו יתברך שמו ולא על הפעלה, כנאמר באסא (דברי הימים ב' טז יב) 'וגם בחליו לא דרש את ה' כי אם ברפאים', אף שנאמר בתורה הקדושה (שמות כא יט) 'ורפא ירפא', הינו שדרש ברופאים דיקא, ודרושה היא בלב.

מניעת יעקב אבינו מלבטח אף במלאכי מרום

וכאן הודיע הכתוב אותנו צדקת אבינו יעקב וחסותו בעבודתו יתברך שמו, דלא מבטיא אם היה שולח אנשים, לא היה סומך לבו עליהם כי אין בו תשועה, ואנוש אנוש הוא, אלא אף ששלח מלאכי רום, ודאי דהדעת נותן כיון שמלאכי רום הולכים לפניו כעבדים, יסמך עליהם בלבו כעל עמוד ברזל.

אבל הוא אף בהם לא בטח, רק בטחונו היה בהשם יתברך, והשליחות היה רק 'לפניו', דהינו חוץ ממנו, אבל לא בתוכיות הלב כנ"ל, וזה שאמר הכתוב 'וישלח יעקב מלאכים דיקא, ואף על פי כן 'לפניו' כנ"ל:

בארת המים

רבי צבי הירש מרימנוב זיע"א

על ידי מדת הבטחון יכול האדם להתפלל

על פן קרא שם המקום סכות (לג יז). על פן הרהיב עז בנפשו לקרא בשם 'המקום' ברוך הוא (שהוא מקומו של עולם) בתפלה ובתחנונים, יען כי היה שלם במדת בטחון הנקרא 'סכות', כי עם מדת בטחון יכול האדם להתפלל, יען כי הוא משליך כל יגונותיו למרחוק:

פרשת וישלח

לבטל מתורתו לצרף גדול בניו והשאטם

פעם אחת באמצע למודו באו אנשים אל הרב הקדוש רבי אברהם דב מחמלניץ ז"ל, ודברו אתו שצריך לראות להשיא את בתו שהיא גדולה בשנים.

אמר: כתיב 'ויאבק איש עמו' (לב כה) – הינו היצור הרע לוחם עם האדם ורוצה לבלבל אותו דוקא שצריך לעסוק בפנייה, ויבא פי אין יכול לו' (פסוק כו שם) – הינו שאינו רוצה לבלבל את עצמו בשום אופן, אזי ויגע בכף ירכו' – הוא בא אליו בטענה שיש לו בנים גדולים וצריך להשיאן ומכרח להתבטל, ואז יתקע פה ירד יעקב בהאבקו עמו' – הינו שבזו הטענה התגבר עליו ובודאי הוא מכרח להתבטל.

אבל ויזרח לו השמש פאשר עבר את פנואל' (פסוק לב שם) – הינו פאשר זרח עליו אור השכל פאשר עבר את פני-אל, והתישב בעצמו ואמר, והוא צלע על ירכו', בתמיהה, רצונו לומר אני אבלבל את עצמי בשביל הבנים חס ושלום, ותקף חזר ללמודו והתחיל 'אמר אביני':

דמטק אליעזר

רבי אליעזר מוויזניץ זיע"א

על ידי הבטחון נצולים מכל הרעות

כי במקלי עברתי את הירדן (לב יא). יש לפרש דהנה ידוע ששם אכדט"ם האותיות שקדם שם 'אלקים' הוא שם הבטחון, וממתיק הגבורות הנובעים משם 'אלקים', כמאמר הפתוב (תהלים לב ז) 'והבוטח בה' חסד יסוכבנו'.

'מקלי' ר"ת מ'עולם ק'וינו ל'ר

וזהו 'כי במקלי', 'מקל' ראשי תבות מ'עולם ק'וינו ל'ר, הינו בטחון בה', ועל ידי כן עברתי את הירדן שעולה רעת', שעל ידי הבטחון נצולין מכל רעות. גם הירדן אותיות 'דין', והאותיות 'רה' הנשארים עולים עם הפולל 'אל זועם בכל', שרומז הכל לדינים, ועל ידי הבטחון המתקין פנ"ל:

אור הגנוז

בשם רבי אברהם דב מחמלניץ זיע"א

אין להשיג בהטרדת היצר שעל האדם

זכותא דאברהם

רבי אריה מרדכי רבינוביץ זיע"א – בשם בעל השפת אמת

היודע שאין מגיע לו מאומה יכול לבטח גם על דברים גדולים

כי חנני אלקים וכי יש לי כל (לג מא). מורי ורבי השפת אמת זצ"ל אמר, פי הסובר בדעתו שהוא שנה קצת וראוי, ירא שמא לא יתנו משמים יותר מכפי הראוי והשנה, וממילא אין לו בטחון גמור. **אבל** מי שידע שאינו מגיע לו כלום, ואינו ראוי לכלום מהבורא יתברך שמו, אם כן הוא רק מתנת חנם שנותנים לו בחסד גמור, אם כן יוכל לבטח גם על דברים גדולים, פי מה החלוק יש למעלה בין רב למעט.

וזה שאמר יעקב אבינו 'כי חנני אלקים', 'חן' הוא מתנת חנם, כי נתנו לו מן השמים בחנם גמור שאינני פדאי וראוי לזה, וממילא וכי יש לי כל', פי למעלה אין חלוק בין מעט לרב:

פרשת וישלח

עניני גשמיות, רק לעסק תמיד בעניני חיי עולם, וכמאמר הפתוב 'ועקב איש תם ישב אהלים' (לעיל כה כז) באהלו של תורה.

וכאשר ראה עשו כל המחנה אשר לפניו מנחה השלוחה אליו מיעקב מכל מין מקנה, כלם עניני גשמיות, שאל אותו מ"י ל"ד כל המחנה הזה אשר פגשתי, הלא אתה הוא איש אלקים, ולמה לך כל המחנה הזה, עניני מקנה וקנין פאלה.

והשיב לו למצא חן בעיני אדוני, האמת אשר לעצמיות אינם נחשבים לי, אבל לאמצעיות שאוכל על ידם לסגל מצות ומעשים טובים לעבד להשם יתברך, נחוצים גם הנה לי, וזה למצא חן בעיני אדני הוא אלקינו הוא אבינו שבשמים:

צדיקי אמת בפרוש הפתוב 'ואנכי הסתר אסתיר' - שבתוך ההסתר נמצא האנכי.

גם יעקב אבינו הכניסו שר של עשו בהסתר וחסכות גדולה, אבל אחרי שיעקב התחזק לעמתו אמר לו השר שלחני כי עלה השחר, פרוש אתה הארת באור שחר ואני מכרח להמלט ולנוס מפניך, כי מעט מן האור דוחה הרבה מן החשך.

ואולם יעקב השיבו לא אשלחך כי אם ברכתני, רוצה לומר, רוצה אני להרויח ממאבק זה, וזאת תהיה הברכה, פי כשיהודי מתאזר עז ומתגבר על ההסתר ראוי לו שעוד יצא ברוחים מכל הענין ויזכה לברכה:

ויקח מן הבא בידו (לב יד)

קול יעקב

רבי יעקב צבי יאלעט זיע"א

באור נאה על דרך 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים'

ויקח מן הבא בידו. על פי מה שאמרו רז"ל הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים (ברכות לג), ובדבר הזה נשתטו העולם, שעושים כל התאמצות בעבור המון שאין בידיהם, אבל יעקב אבינו עליו השלום לקח מה שבגדו – יראת שמים שהוא ברוחו:

ויאמר שלחני כי עלה השחר, ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני (לב כז)

דברי שמואל

רבי שמואל מסלונים זיע"א

המתגבר בעת ההסתר ומתדבק בהש"י ההסתר בורח מפניו וזוכה לתוספת ברכה והארה

הנה בעת הסתר גדול, אם מתגברים ומצמידים המוח והלב בדבקות גדולה בהקדוש ברוך הוא, דוחים על ידי זה את כל עניני ההסתר, כך היו אומרים

יעבר נא אדני לפני עבדו ואני אתנהלה לאטי לרגל המלאכה אשר לפני ולרגל הילדים עד אשר אבא אל אדני שעירה

(ישאל שגדמן לו עובד פוכבים בדרך וכו', שאלו להיכן הולך, ירחיב לו את הדרך, כדרך שעשה יעקב אבינו לעשו הרשע דכתיב עד אשר אבוא אל אדני שעירה וכתוב ויעקב נסע סכתה,

ע"ז כה: (לג יז)

ויאמר מי לך כל המחנה הזה אשר פגשתי ויאמר למצא חן בעיני אדני (לג ח)

טל חיים

רבי חיים מאטיניא זיע"א

עשו תמה מדוע יעקב שכלו רוחניות

נצרך לצרכי עולם הזה

עשו ידע את יעקב בבחינה ומעלה עליונה, כי ישליך אחרי גוף כל

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

על ידי ההפך שהמצאותנו בגלות היא רק הכנה לגאולה העתידה אין לגויים שליטה עלינו

מה שיהודי נצל מנכרי שישאלו להיכן אפה הולך בכל זמן ובכל הדורות, הרי זה על ידי כך ששמונו בזה הדרך שהרחיב יעקב - עד אשר אבוא אל אדני שעירה.

ההסברה בזה: האפשרות של הגוי (ושל ענגי הפך הקדוה) לשלט חס ושלום על יהודי, היא רק פאשר היהודי מתנהג באופן ש'מקומו' הוא בגלות, אצל הגוי; ולכן הגוי סבור שהוא אכן תחת שליטתו.

אבל פאשר היהודי מרחיב לו הדרך - הוא מודיע לגוי שהמצאותו בגלות הוא רק עצירה באמצע הדרך; הוא הולך בדרך עד אשר אבא אל אדני שעירה - לגאולה, שאז יהיה להפך: יעלו מושעים בהר ציון לשפט את הר עשו והיתה לה' המלוכה' (עובדיה א כא).

המצאותנו בגלות אינו אלא הכנה, הדרך וההליכה אל הגאולה: עוסקים בעבודת ברור העולם, להבקייע את חשף העולם דעולם הזה על ידי גר מצנה ותורה אור, להכין את העולם לגאולה העתידה, פאשר 'יהיה לך ה' לאור עולם וגו' (ישעיה ס יט), 'והלכו גוים לאורך וגו' (פסוק יג שם), 'ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דבר' (שם ס ה), ואז, בעת ההכנה להגאולה, בטל הכח דהגוי וענגיו, והוא מאבד את השליטה שלו על יהודי;

ואצל היהודי נעשה מצב של מנוחה, שעוד בהיותו בהליכה, בדרך הגלות אל הגאולה, עוד לפני אתחלתא דגאולה - כבר אז יבא יעקב שלם עיר שכם' (פסוק יח), 'שלם בגופו... בממונו... בתורתו', שיהודים זוכים להיות בריאים ושלמים, בגופם כפשוטו, בממונם, בכני חיי ומזוני רויחי, ובתורתם - לומדים תורה במנוחה, ובאפן ד'שלם בתורתו': התורה בשלמותה, הן נגלה דתורה והן פנימיות התורה (שדונו נתגלה בתורת החסידות), ובאפן ד'תורה אחת' ותורה תמימה'.

וזה ממהר את ביאת משיח צדקנו, שאז יקם אבא אל אדני שעירה - בקיום היעוד יעלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו והיתה לה' המלוכה, במהרה בימינו ממש:

ויעקב נסע סכתה ויכו לו בית ולמקנהו עשה סכת על פו קרא שם המקום סכות (לג יז)

דברי אלימלך

רבי אלימלך מגרודזיסק זיע"א

המשתדל להיות חסיד מיד נקרא 'חסיד'

שמעתי בשם אבי אדוני מורי ורבי וצ"ל שאמר הטעם על מנהג העולם שקוראים את אנשים יראי ה' הנוסעים אל הצדיקים ללמד מדרכיהם בשם חסידים, הלא באמת שם חסיד הוא מדרגה גדולה מאד, כי איזה חסיד המתחסד עם קונו (תיקוני זוהר הקדמה א:).

ואמר שהוא כמו הנהוג בין אנשים שקוראים לכל סוחר הקונה עצים סוחר דאנציג, הגם שעוד לא היה מעולם שם עם העצים, מכל מקום נקרא מיד בשם סוחר דאנציג, על שם התעסקות והשתדלות עתה להוליך לדאנציג, בן המה מפני שמשתדלים ועוסקים בעבודת ה', וחסידים לבוא למדרגת חסיד, ומצפים ואומרים מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי החסידים, לכן מיד נקראים בשם זה.

באור 'ויעקב נסע סכתה ויכו לו בית' על דרך הנ"ל

וזהו ויעקב נסע סכתה, 'יעקב' היא מדרגה קטנה בחינת עקב, 'סכה' היא תשובה פנ"ל, ורצה לומר גם מי שהוא עדין במדרגה קטנה, רק שנוסע ויבא לטהר ולבא לתשובה, גם בן ויכו לו בית, בונה לו יתברך בית והיכל, הורה נאה בליביה דיליה כמו שצאמר (שמות כה ט) 'ושכנתי בתוכם' (חג הסוכות - אושפיזא דאברהם):

ותצא דינה בת לאה אשר ילדה ליעקב לראות בכנות הארץ (לד א)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחציקא זיע"א

בזמן שהסטרא אחרא עומדת להתבטל היא מתגברת בכל כחה

יש לך דקדק, מפני מה אחר שהשיג יעקב אבינו וקנה כל השלמות הזאת ארע לו זה המעשה, וכתוב (משלי יב כא) 'לא יאנה לצדיק כל און'.

ואפשר, ידוע דהסטרא אחרא פנין שרואה שהקדשה מתגברת וממילא היא מתמעטת וקרוכה להתבטל,

מתחזקת בכל מאמצי פחה ומקטרגת קטרוג אחר קטרוג אפילו על דבר קל, אולי תמצא לשלח יד בקדשה ולעשות איזה פגם חס ושלום.

וכמו שמצינו בשעת קבלת התורה, שהיו ישראל כל העדה כלם קדושים ופסקה זמן, וזהו בטול סטרא אחרא, ולפיכך אמרו רבותינו זכרונם לברכה (אבות פ"ו מ"ב) 'חרות על הלחות' [אל תקרא 'חרות' אלא חרות, חרות ממצר הרע], חרות ממלאך המות, וכיון שראתה הסטרא אחרא שרוצה להתבטל, קטרגה קטרוג אחר קטרוג ופתוי אחר פתוי עד שנעשה העגל ונפגמה הקדשה, וכך נרפח של הסטרא אחרא תמיד עם הקדשה.

וכמו בן הכא ביעקב אבינו עליו השלום בחר שבאבות, פיון שבא שלם בקדשה עליונה ונצל מבית לכן מקום קנא דמסאבותא, וכא שלם לארץ פנעו, וקנה חלקת השדה מיד חמור ב'מאה קשיטה' (לג יט-כ), ומה שאמר 'קשיטה', לרמוז לשון זכות, כלומר במאה זכיות, דהינו זכה יעקב אבינו עליו השלום לקנות המקום הזה ולהוציאו מיד הסטרא אחרא בכמה זכיות.

וכודאי שהמקום הזה קדוש ומקדש, רק שהיה תפוס ביד הסטרא אחרא, ולפיכך יעקב קשקנהו, מיד וינצב שם מזבח, וזכה עד שקראו הקדוש ברוך הוא 'אל', כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה מהמקרא הזה ד'ויקרא לו אל אלקי ישראל' (מגילה יח).

וכיון דגרם יעקב שעל ידי מעשיו הטובים נתגברה הקדשה כל כך, ועל ידי סבה כל דהו ד'ותצא דינה' ד'נצאה יציאה בעלמא, בזה מצאה הסטרא אחרא מקום לשלח ידה עד שעשתה פגם בקדש:

ויאמר יעקב אל ביתו ואל כל אשר עמו הסרו את אלהי הנכר אשר בתכם והטירו והחליפו שמלתיכם, ונקומה ונעלה בית אל ואעשה שם מזבח לא-ל הענה אתי ביום צרתי ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי (לה ב-ג)

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

אהבת הבורא באמת ולא עבור שמיטיב לו בעשר ונכסים

הנה תתבונן, בהשפיע השם יתברך עשו ונכסים וכבוד וכל טוב לאדם, עם כל זה

לשונות של אור

לו, על ידי זה הבטחון ממשיך חיות ואלקות באותו השפע הנשפע לו, ואינו נפרד מכה הנותן וכו' (סוכות תרמ"ט):

זהב המנורה

רבי משולם זוסקא מהאניפאלי זיע"א
כאשר יש לאדם צער ישתה שֵׁכר ויברך
'שהכל נהיה בדברו'

כאשר יש לאדם איזה צער רחמנא לצלו, טוב לשתות שֵׁכר ולברך 'שהכל נהיה בדברו', שהכל ברצונו יתברך שמו:

השפעה

זרע קדש

רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א
עם ההשפעה הגשמית נשפע גם יראת שמים

השפע תבוא מן השמים ממלא בכל טוב, כאשר שמעתי מפי אדמו"ר מלובלין שאמר, שהוא מתפלל על אדם שישפיע לו עשירות, ובהשפעה זו נשפע גם יראת שמים, כי שפע המקום ב"ה נכלל מכל טוב, וכשהקב"ה משפיע לאדם טובה, יש בתוכה כל מיני טובות אפילו יראת שמים (פרשת וישלח):

משמרת איתמר

רבי איתמר מקונסקוולי זיע"א
על ידי השפעה גשמית נשפע אור וקדושה

שמעתי מפי אדמו"ר מלובלין: כשהשפע נמשך על אדם מלמעלה ממקום קדושה, נמשך גם פן אור גדול של קדושה עליו. וכמו שאמר לי הרב המגיד בזה הלשון: כשיעזר לך הקב"ה ויפתח לך שערי שפע פרנסה ועשר, ממילא יפתח לך שערי עבודה וקדושה ותפלה. וספר לי שכן השיב לו בזה הלשון הרב החסיד מוה"ר דב נ"ע, ושפן השיב הוא לצדיק אחד (פרשת מטות):

אמרי יהודה

רבי יהודה ליבוש מברעזאן זיע"א
שפע פרנסה מורה על התעלות הנפש

שמעתי מאדמו"ר ז"ל כי אם הקדוש ברוך הוא מרים מזלו של אדם ונותן לו פרנסה וכל טוב, הוא סימן שגם נפשו נתעלה, כי זה הוא כמו גוף ונשמה (פרשת בשלה):

כא' להנהייל אהבי יש ואצרתיהם אמלא', פרוש, כי באמצעות יסוריך בעולם הזה, ירבה אוצרך בעולם הבא.

והוא אומר 'אלה בני אצרי', פרוש, אותם שחפצים לאצור אוצר בטוב בנצחי, צריכין בעולם הזה לסבול יסורין, בלהן וגו'. ומודיע הכתוב כי היסורין הם עושים אוצרות מלאים כל טוב למעלה באמצעותם, וכיסורי רבי אלעזר בן רבי שמעון בר יוחאי (בי"מ פד:) שהיה קורא אותם בואו אחי וכו'.

ומעתה מי האיש חפץ חיים העליונים ולאצור אוצרות הטוב, ומאוס בעולם הזה ובתענוגיו, ויקבל עליו בלהן וזעזעון ועקן, תרגום צרה עקא, לטוב לו כל הימים ולמלאות אוצרותיו:

לשונות של אור

בטחון

דברי אמת

רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א
יש להתרצות לגזרת הבורא וזה 'קשה מזונותיו' (פסחים ק"ח) אם קשים מזונותיו של אדם, צריך להתנהג 'כקריעת ים סוף' שלא ירצה דוקא כן, כי אם יחשב כמו שירצה ית' הוא טוב (פרשת וישלח):

שומר אמונים

רבי אהרן ראטה זיע"א
ההתרצות לרצון הבורא יתברך שזה תכלית הבטחון בכל דבר להתרצות ברצון הבורא ב"ה וב"ש כמובא בראשית חכמה, וזה היה מדת חסידי קדמאי להתחזק בה' שלא ירצו ולא יחפצו שום דבר, וכן ראיתי בהנהגות הרה"ק מצאנז ז"ע שהיה רגיל לחזק בזה אנשיו שלא ירצו ולא יחפצו שום דבר בעולם רק רצון הבורא (מאמר הבטחון פ"ה):

שפת אמת

רבי יהודה ארנה ליב מגור זיע"א
על ידי הבטחון ממשיך קדושה בשפע הנשפע לו
מי שבוטח בו ית' וסומך על רצונו ית', ואינו חפץ רק מה שברצונו ית' לתת

בהתעסקו באהבת הבורא, לא בעבור זה יאהב אותו רק בעשות לו מצותיו, כי הנה זה מקרי גם פן שאוהב את עצמו ועובד את עצמו.

רק יאהב אותו יתברך שמו בתשוקה כהשתוקק כל עלול לעלתו יותר מכל התענוגים שבעולם, ובזאת האהבה יכלל היראה שמתירא חס ושלום שיהיה החטא שתפסק האהבה.

באור מאמר יעקב אבינו בעת הבטחתו בצאתו לחרו

ובזה יתפרש מאמר יעקב שאמר בשעת הנדר (לעיל כח ט) 'אם יהיה אלקים עמדי ושמרני ונתן לי לחם וכו' וכו' ושכתי בשלום' – עם כל זה לא בעבור זה אשתדל במצותיו באהבה, רק – 'והיה הוי"ה לי לאלקים', להיות שהוא הו"ה, הינו שמהנהג כל היות, ומחייבת אהבתו כהשתוקק כל עלול לעלתו, ואמר 'לי לאלקים' הוא להפיל היראה באהבה פני"ל, וזה הוא אהבה שלמה ועבודה שלמה שאינו עובד את עצמו רק את השם יתברך לבדו.

דקדוק הלשון 'הסרו את אלקי הנכר אשר בתככם'

וזהו שאמר יעקב לבניו ולמד אותם: הסרו את אלקי הנכר אשר בתככם' דיקא, אם יש לכם איזה שתוף באהבה, דהינו שאוהב אותו יתברך שמו בעבור שנתן לו עשר וכיוצא, הנה משתף באהבתו יתברך שמו גם אהבת עשרו, אם פן עובד גם פן את עשרו ולא מקרי זה בלתי לה' לבדו, ואם פן משתף חס ושלום עבודה אחרת. וזהו שאמר הסרו את אלקי הנכר אשר בתככם' דיקא, הינו במחשבותיכם, ועבדו את ה' לבדו.

הרמז במסורה

וזהו שנקמז במסורה: 'הסרו את אלקי הנכר' (חסר ד ט), ואיך 'הסרו ערלות לבבכם' (ימיה ד ה). הינו הפונה בהסרת אלקי הנכר, הינו להסיר מחשבת הלב מהיות איזה שתוף באהבה, על פן נמסר הסר"ו חסרון י' המורה על המחשבה פנודע (תיקו"ז מא:):

אלה בני אצרי בלהן וזעזעון ועקן (לו כז)

אור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א
יסורי העולם הזה מרבים שֵׁכר לעולם הבא

אלה בני אצרי בלהן וזעזעון ועקן. ירמוז הכתוב על דרך אומרים ז"ל (ילקוט משלי רמז תתקלד) אמרה תורה מפני מה בני עניים, אמר לה הקדוש ברוך הוא (משלי ח

שבת, והינו שוקשר בפנימיות מחשבתו בהשי"ת, וזה ענין שמירת שבת (פרשת וישלח אות ז):

• עמוד התפלה •

אך פרי תבואה

רבי צבי הירש מליסקא זיע"א

מההליכה לבית הכנסת להתפלל ובראים מלאכים מוציאים ומליצים

מי שהולך לבית הכנסת להתפלל, ואמר חו"ל שמי שמתפלל עם הצבור הוא כאלו פודה את ישראל מבין האמות (ברכות ט), ולכן על ידי כן גם כן נבראו מלאכים, וטוב לו לאדם, ובפרט כשהוא בעת צרה, כמו יעקב אבינו ששלח המלאכים שלו. וזה יהיה לפניה צדקה (ישעיה נח ט), דהנה הליכה גופא הוא מצוה ונבראו מזה מלאכים שמהלכין לפניו גם כן.

על ידי כבוד ומורא בית הכנסת מקרבים הגאולה

והנה בבית הכנסת גופא צריכין לעמוד באימה וביראה, ובזה עושים כבוד לשכינה השוכן בבית הכנסת, ועל ידי זה נתקרב הגאולה, כמבאר בזהר הקדוש (ח"ג עה): דעל ידי שעושין קלון בשכינה הקדושה חס ושלום מעבדין את הגאולה, וזה כבוד ה' - יאספך, דהינו על ידי שתעשה כבוד לשכינה הקדושה יבא הגאולה במהרה (ד"ה וישלח יעקב):

דברת שלמה

רבי שלמה מלוצק זיע"א

הליכה לבית הכנסת בדבקות גדול

דאיתא בזהר הקדוש (ח"א יא): בענין הליכה לבית הכנסת עד דאימלך באבקהן, דכתיב ו'אני ברב חסדך אבוא ביתך כו' (תהלים ה ט). ונראה דהנה כשאדם קם ממטתו צריך להיות הליכה ראשונה לעבודת הבורא ברוך הוא - שהוא הליכה לבית הכנסת בדבקות גדול להבורא עולם יתברך שמו.

על ידי הליכה לבית הכנסת מקשר עצמו עם בחינת יעקב

ובחילה כה זו הוא מקשר עצמו באבקהן, כי הרצון שהוא רוצה לילך באבקה גדולה

מניעות

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

הבוחר בעבודת ה' באמת אין לו מניעות

והבוחר בעבודת הבורא באמת, אין לו שום מניעה בעבודתו ית"ש אפילו מאשתו ממש, אדרבה היא גם כן מסיעתו, כמאמרם 'ברצות ה' דרכי כו' 'שלם אתו' (ד"ה ויקח את שתי נשיו):

רמתים צופים

רבי שמואל משינאוה זיע"א

האדם מעלה על המלאכים בכך שיש לו מניעות ומתגבר עליהם

כודאי מעשה המלאך זך ונקי יותר ממעשה בן אדם אשר הרפכתו מוכן לכה הרע, אך לענין ההכנה שגייע לשלמות אמתת המעשה אשר על ידה יבוא האדם להתדבק בו ית', בזאת מעשי בני אדם יותר מעלים. כי האדם מסבך בסבך המניעות העצומות הסובבים לו בכל עת באשר הוא קרוץ מחמר, לא כן מלאכי מעלה אשר המה קדושים וטהורים בעצם ואינם גשם כלל ולא יפל בהם שום השתנות (סימן ג - בשם האדמו"ר מקאצק):

ענוה

דברי אמת

רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א

פעמים נמנעת ההשפעה כדי שיהיה האדם בענוה

'קטנת' כו'. דיש לפעמים הגם שהקב"ה חפץ חסד, ואף על פי כן אינו עושה כל פד (חסד) לאדם (כדין) שלא יתגאה, [כ"א] להיות שפל בעיניו כמו שאוהב ית' האמת:

שבת

פרי צדיק

רבי צדוק הפהן מלובלין זיע"א

ענין שמירת שבת - התקשרות פנימיות המחשבה בהקדוש ברוך הוא

מי שנכתב עליו בתורה מפרש, הוא לאות שנקנה בו לקיום לעולמי עד מפני שהלב נעשה מזכך בענין זה. וזה ענין שמירת שבת שנוצר אצל יעקב אבינו ע"ה מפרש, שהוא שנעשה לבו מזכך בקדשת

באר מים חיים

רבי חיים מטש'רנוביץ זיע"א

השטח בחלקו זוכה להתברך בכל הצטרפותיו, אף המצטרע על דבר מסוים מצמצם הברכה רק לדבר החסר לו

ברכת הקב"ה יתברך ויתעלה, כאשר תרד למטה, הנה היא כלולה מכל וכוללת בתוכה כל עניני הצטרכות האדם אשר על הארץ, מבנים ועשר וחיים טובים ותורה וחקמה, הכל אשר לכל נכלל בברכת הקב"ה, כי הוא השלם בכל ובקפתו שלמה בכל (פרשת חיי שרה):

התלהבות

שפת אמת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

יסוד עבודת האדם היא התשוקה

יסוד עבודת האדם הוא התשוקה, כמ"ש חכמים עבודה שבלב זו תפלה, הינו השתוקקת התלהבות הלב תמיד להתדבק בו יתברך הוא עקר העבודה (תרל"ח ד"ה עוד פירוש):

יראה

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

הצדיקים מתדבקים ביראת הבורא וממילא מתבטלת מהם היראה הגשמית

וזה דרך הצדיקים, בנפל עליהם איהו יראה משום נברא או דבר בעולם, אזי מעלין על דעתם שאין לירא משום נברא רק מהבורא ית', רק שיראה זאת באה לו להזכירו יראת הבורא ית', ומתבונן תכף רוממותו ית' ונופל עליו יראתו ית', וממילא מתבטל ממנו יראת הנברא (עהפ"ס וירא):

תפארת עזיאל

רבי עזיאל מייזליש זיע"א

לב הצדיק מלא בכל עת פחד ורעה ומצביאות כבודו יתברך

הצדיק תמיד לבו בפחד ורעה, כי משים אל לבו שהשי"ת מלא כל הארץ כבודו, ופורש מעברה ומקים כל המצות (ליקוטי תנ"ך - תהלים)

פִּדְרָכוּ לְפִי מְדוּתָיו וּלְפִי מַחוּ, רַק יָכִין אֶת עֲצָמוֹ קֹדֶם הַתְּפִלָּה לְעַבֹּדֶת הַבּוֹרָא, וְכִמוֹ כֵּן אַחַר הַתְּפִלָּה יִרְאֶה לְקַשֵּׁר עֲצָמוֹ לְהַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא, וּמִמֵּילָא יִקְבַּל חַיּוֹת מֵהַתְּפִלָּה, וְלֹא יִנִּיחַ אוֹתוֹ לִילָף בְּעֵצַת הַיֵּצֶר.

ואם חס ושלום עם כל זה יפל אחר כך לעצת היצר, לא יהיה לו מרה שחרה מזה, כי המרה שחרה מביא את האדם לכל המדות רעות רחמנא לצלן, רק ישליך זאת אחרי גויל. ויראה לקים אחר כך באשר דברנו ויקבל חיות מן התפלה ובנדאי יעזר לו השם יתברך שיפטר מיצר הרע לגמרי.

והעקר שיתפלל בצבור, יהן אל בפיר לא ימאס (איוב לו ה). וילבש עצמו בטלית ותפלין קדם לעולם יהא אדם, בכדי שיתפלל קריאת שמע קטנה בטלית ותפלין, ופשיטא קטרת, ובפרט כשעומד בטלית ותפלין מקבל עליו על מלכות שמים יותר. ולא לדבר בעת התפלה.

תפלה בצבור מועיל כצדיק הדור

וזה אצלי ברור אשר תפלה בצבור יכול לעזר לאדם בכל דבר כמו צדיק הדור. ואחר כך יקבע עתים לתורה. והעקר שלא ילך חס ושלום שעה אחת מן היום לריק. זהו הסדר היום. וכדאימא בזהר הקדוש (סדר היום):

בית אהרן

רבי אהרן מסקלין זיע"א

הדרכה וחזוק נפלא על ענין התפלה בכללות

ובאמת כל איש מישראל יוכל לבוא לכל טוב הגנוז ומחויב לבוא לזה, ובנדאי יבוא לזה הטוב ויתברר ויתצרך ויתלבן עד שישגי טובו ואורו של הקדוש ברוך הוא. והראיה, והלא מלאכים ושרפים ואופנים נשרפים מפחד משמו הגדול והקדוש, ואנחנו עם בני ישראל יש לנו זכיה גדולה כל כך אשר בכל יום אנחנו מזכירים שמו הגדול והקדוש בתפלה:

מתחלת התפלה קריאת שמע קטנה, ואחר כך קרבנות וקטרת. ומזהירין אנו תמיד לומר קטרת בצבור, לבד מה שאצלנו ברור שנה שמירה גדולה לכל דבר יש בזה עוד יחודים ועליות עולמות עד אין שעור. ואחר כך ברוך שאמר, ופסוקי דזמרה ויוצר אור וקריאת שמע ותפלה, הכל הוא רק עלית עולמות ומסירת נפש עד אין שעור, והקדוש ברוך הוא מסר לנו הכל שעל ידי התפלות שאנו מתפללין ועל דנינו יהיו נעשים כל היחודים.

ואין אני מדבר אשר בעת התפלה יבנו כל אחד לזה, רק יתפלל כל אחד

ומתחיל להמשיך עצמו להלך הוא בחינת אברהם שהוא חסד ואהבה, והמניעה שמונע עצמו להלך למקום אחר, הוא בחינת יצחק שהוא בחינת צמצום ויראת הבורא ברוך הוא, והליכה בעצמה הוא בחינת יעקב (פרשת וילך ד"ה עוד יש לפרש וילך):

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א

מעלת התפלה במינו שאין עליה קטרוג

והנה על כל פי עשרה שכיתא שריא (סנהדרין טז), כי ברב עם הדרת מלך (ברכות נג), וכל דבר שבקדשה יותר טוב לעשות באגדה מלעשות יחידי, אף כשיש להצדיק התבודדות ומתפלל ביחידי ויכל להרים עצמו יותר ולעלות במעלות מעלות יותר, מבהתפללו ביחד עם שאר העם, אף על פי כן יוכל להיות עליו קטרוג ויוכל ח"ו לפל למטה.

אמנם בעשות הדבר שבקדשה באגדה, אזי אין עליו קטרוג. והא ראיה שאף שהצדיק מתפלל ומרים עצמו בעולמות העליונים, אף על פי כן אינו יכול לומר קדשה בפחות מעשרה (ד"ה ויקם):

אוצרות גאוני הדורות

ואמר ארצה שעיר שדה אדום ושם פשר הנה לעבודה.

קולו של יעקב

רבי יעקב רחוק זצ"ל

יעקב הוכיח לעשו שה' רצה שיצחק יברך את יעקב

כתב רש"י, שיעקב שלח לעשו מלאכים ממשי, ולא בני אדם. ויש לשאל, מדוע לא הסתפק יעקב בבני אדם. ויובן, בהקדים מה שכתב רבי יוסף גינצבורג בספרו 'לקט יוסף' (ערך 'מלאכים' אות א) בשם הירושלמי, שיש אומרים שהפסוק "כי לא יראני האדם וחי" (שמות לג, ט), מדבר על המלאכים שאינם יכולים לראות את ה', אבל הצדיקים, שהם עדיפים מהמלאכים, יכולים לראות את ה'. אולם אם נאמר שהמלאכים עדיפים מהצדיקים, אז כל שכן שהצדיקים אינם יכולים לראות את ה'.

עוד יש להקדים את המדרש (ב"ר סה, ח), שהשעם שפיהו עיניו של יצחק, כדי שיבוא

לעבד את העבודה מפני שהוא אדם.

אך איתא בגמרא דסכה (לד) אתרוג הכושי פסול מפני שהוא מום, ואמרין בגמרא (שם לו), הני מלי במדינה אחרת, אבל בארץ כוש שכל גדוליו כך מתר, ואיתא במדרש (ב"ר עה ד) עשו הוא אדם, הוא אדם וארצו אדמה, וגבוריו אדמה, ומלבושיו אדמה. אם כן בארצו יכול לעשות העבודה שכל גדוליו כך.

והשתא אתי שפיר אם יהא הבמות מתרות, ואם כן יכול לעבד העבודה בכל מקום שירצה אפלו בארצו, אבל אם הבמות אסורות אין יכול לעבד עבודה אלא בארץ ישראל, ובארץ ישראל הוי מום. והשתא אתי שפיר 'הבמות מתרות' ואם כן יכול לעבד בארצו, דבארצו לא הוי מום, אמר יעקב רשע זה יעמד ועובד עבודה, לפיכך מסר נפשו.

וזה פונת יעקב ששלח אל עשו לפיט על שלקח הבכורה ממנו, והפסיד אותו מדין כהנה שראוי לעשות עבודה,

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום (לב ד)

משתה יין

רבי מאיר קאנלנבוגן זצ"ל

כשר הנה עשו לעבודה בבמות רק בארץ אדום

וקשה מה מדיק הפסוק בזה שאמר 'ארצה שעיר שדה אדום'. ונראה לתרץ על פי דאימא במדרש (ב"ר סג יג), מפני מה מסר יעקב נפשו על הבכורה, תמן תנינן עד שלא הוקם המשכן הבמות מתרות ועבודה בבכורים, אמר יעקב, רשע זה יעמד ועובד עבודה, לפיכך מסר נפשו. וקשה למה ליה למימר 'הבמות מתרות', הנה ליה למימר רק 'עבודה בבכורים לקף מסר נפשו'.

ונראה לתרץ על פי דאימא בגמרא (בכורות טז), אלו מומין הפוסלים בעבודה, ואמרין בגמרא אדם ושחר פוסלים בעבודה. ואם כן לפי זה קשה מפני מה מסר יעקב נפשו על הבכורה, וכי תימא משום שמא יעבד עשו את העבודה, הרי הוא אסור

עשיית את עבדך (לב יא)

אלופי יהודה

רבי יהודה ליב סגל זצ"ל

התורה ומעשים טובים מכח סיוע של הקב"ה

יש לדרוק על כפל לשון 'מכל החסדים ומכל האמת'. ונראה לי על פי מה ששמעתי בשם בעל עקדה, שפרש על מה שאנו אומרים בודוי 'כי אמת עשית ואנחנו הרשענו', דאמת נקראו המצות ומעשים טובים, והנה איתא (שבת קד.) הרוצה לטהר מסייעין לו, דאלמלא הקב"ה עזרו כו', והרוצה לטמא פותחין לו, וזה 'כי אמת עשית' דהינו אף שיש לאדם זכיות, זה הוא ממה שמסייעין לו, אבל בעברה ואנחנו הרשענו, דהרוצה לטמא פותחין לו.

וכזה יש לומר שאמר יעקב קטנתי מכל החסדים, שהיה ירא פן יגרם החטא, ואף שהיה לו גם כן מצות ומעשים טובים, אף זה היה מכח סיוע של הקב"ה. וזה שאמר ומכל האמת אשר עשית את עבדך, כמו עם עבדך, ד'את' הוא רבוי, שהיה לי סיוע על האמת, דהינו מצות ומעשים טובים.

כי במקלי עברתי את הירדו הזה ועתה הייתי לשני מחנות (לב יא)

יפה לקץ

רבי ישראל דוד יפה זצ"ל

תפלת העני מקבלת ומרצה

פרש רש"י נתן מקלו ויבקע הירדן. ששמעתי בשם הגאון מו"ה מאיר אלמאש ז"ל אב"ד דק"ק מט"ד, הקב"ה שוכן את דבא, ותפלת עני קרובה להשמע, ולכן אמר פי במקלי, כל זמן שהייתי עני עברתי ויבקעתי את הירדו הזה ותפלתי מקבלת, אבל עתה הייתי לשני מחנות ואנכי עשיר דואג אני אם תקבל תפלתי.

עזים מאתם ותישים עשרים רחלים מאתם (לב טו)

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאש זצ"ל

לעתיד לבוא ישונו כל דורו יעקב למשיח

עזים, ראשי תבות עיטוד יחזירים זמן מ'שית. מאתם, רצונו לומר כפלים. גם 'עזים מאתם', ראשי תבות למפרע עתיד

בבית המדרש של שם ועבר, וזה כל השנים שהיה אצל לכן לא קים כבוד אב ואם, על כן חשב דיוכל להרע ליעקב שלא קים כל התורה, והוא בכלל מה שאמר לו אביו 'יהיה פאשר תריד ופרקת עלו'.

על כן צוה יעקב למלאכים לאמר לו עם לבו גרתי ותרינג מצות שמרתי, וכי תימא ואחר עד עתה, הא אני אחרתי מצות כבוד אב ואם עד עתה, לזה קאמר לו ויהי לי שור וחמור, ופרש כבעל הטורים [שור] זה יוסף, וחמור זה יששכר. והינו שעל זה שהייתי בבית לכן ולא קמתי כבוד אב ואם על זה יש לי יוסף, והוא גם כן לא יקים מצות כבוד אב ואם כמנין כ"ב שנה שאני לא קמתי, כמו שעשה רש"י החשבון בפרשת תולדת (כח ט), ועל כן זה ענשי.

ומה שלא קמתי י"ד שנה שלמדתי בבית המדרש של שם ועבר, על זה יש לי יששכר, הינו התורה, ותורה מגנה על זה, על כן לא תוכל אתה להרע לי, ועל כן מוכן שפיר על מה ששלח יעקב לעשו לאמר לו ויהי לי שור וחמור.

ויירא יעקב מאד ויצר לו (לב ח)

אמרי יצחק

רבי בנימין ישראל איסר טאזנלנבונן זצ"ל

יראת יעקב משתי מצות

והטעם שירא יעקב, איתא בגמרא (ברכות ד.) אמר שמא יגרם החטא. והנה אצל יעקב היו שני דברים שירא מהם, אחד שמא יגרם שחטא הוא, ועוד שמא יהיה זכותו של עשו גדול שינצחנו.

וחטא של יעקב היה שנשא שתי אחיות שעתידיה תורה לאסר, וזכותו של עשו היה שקים מצות כבוד אב, ויעקב לא קים, ד'י"ד שנה היה בבית שם ואחר כך בפדן ארם, וכל הזמן הזה לא קים יעקב אבינו מצות כבוד אב ואם.

והנה אצל שתי אחיות כתיב (ויקרא יח יח) 'ואשה אל אחתה לא תקח לצרר', ואצל כבוד אב ואם כתיב (שם יט ג) 'איש אמו ואביו תיראו'. וזהו שאמר ויירא יעקב, הינו נגד מה דכתיב 'איש אמו ואביו תיראו', ויצר לו הינו נגד דכתיב 'לא תקח לצרר'. [מצאתי בכתב יד קדש אאמור"ר ז"ל ששמעו זאת מא"ז הגר"ש זצ"ל]

קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר

יעקב ויטל את הברכות'. ועוד טעם הובא במדרש (שם, ט), 'בשעה שעמד אברהם אבינו את בנו על גבי המזבח, תלה (יצחק) עיניו והביט בשכינה. אמר הקב"ה, אם הורגו אני עכשו (על שהביט בשכינה), אני מכריע את אברהם אוהבי, אלא גזר אני שיהו עיניו, וכיון שהזקין פהו עיניו. נמצא, שלפי הטעם הראשון, אין לעשו כל טענה כלפי יעקב שלקח את ברכות יצחק אביהם, שהרי כל מה שה' גרם ליצחק שיהיה עיניו היה כדי שיברך את יעקב. אולם, מהטעם השני, אין ראיה שה' הסכים שיצחק יברך את יעקב.

מעתה יובן, יעקב שלח לעשו מלאכים ממש כדי להראות לו שהצדיקים עדיפים מהמלאכים, שהרי הצדיקים משתמשים במלאכים, ומזה נלמד שהפסוק "כי לא יראני האדם וחי" נאמר דוקא על המלאכים, אבל הצדיקים יכולים לראות את ה', ואם כן הסבה שבה עיני יצחק אביהם אינה בגלל שיצחק ראה את השכינה, אלא מהסבה שה' רצה שיעקב יקבל את הברכות, ולכן אין לעשו לבעס על יעקב שלקח לו את הברכות. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

כה אמר עבדך יעקב עם לבו גרתי ואחר עד עתה ויהי לי שור וחמור (לב ה-ו)

חתן ישעיה

רבי ישראל אברהם אלטר לאנדא זצ"ל

רמז שור וחמור כנגד יוסף ויששכר

פרש רש"י ז"ל עם לבו גרתי ותרינג מצות שמרתי, וצריך עיון מה זה תועלת שהוא לומד התורה וקים המצות, ומה זה שצוה להם לאמר זאת לעשו. וגם מה זה דקאמר ויהי לי שור וחמור, ופרוש רש"י ידוע, אבל עדין קשה למה נקוט דוקא שור וחמור.

נראה לי הפרוש כך, יצחק אבינו אמר לעשו (לעיל כו מ) 'והיה פאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך', והינו אם יעקב אבינו לא יקים התורה אז יהיה לעשו פת, מה שאין כן אם יעקב מקים התורה והמצות אז אין לעשו פת, כמו שדרשו רז"ל (בר"ה טו) 'הקל קול יעקב, בזמן שקולו של יעקב נשמע בלמוד אז אין הידים ידו עשו שולטין בו.

ומשום הכי עשו חשב ליעקב לא קים כל המצות, הינו כבוד אב ואם, שזה י"ד שנה כל זמן שהיה לומד תורה

דורון העזים לעשו

בנין אריאל

רבי שאול לוונטשטאם זצ"ל

נטילת עשו את הגדלה בתחלה, ולאחר מכן יטל יעקב

מסכת שבת (עו:): רבי זירא אשכח לרב יהודה כו', אמר ליה מאי טעמא עזי מסגי ברישא וחדר אימרי. אמר ליה כברייתו של עולם, דברישא חשוכא וחדר נהורא. פירש רש"י סתם עזים שחורות, סתם רחלות לבנות.

גדולי המפרשים בקשו למצא דברי חפץ, לדעת מה טיבה של שאלה זו ותשוכתה.

ונראה בעיני לפרש בדרך קרובה, שרמז בשאלתו על מה שכתוב בפרשת וישלח ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו אחיו עזים מאתים כו', ואחר כך כתיב פרים ופרות, הלא פרים ופרות חשובים יותר מן העזים, וזהו מאי טעמא עזי מסגי ברישא.

והשיב שרמז יעקב לעשו בזה מה שאמר לו אחר כך 'יעבר נא אדני לפני עבדו', שיטל עשו הגדלה תחלה ואחר כך יעקב וכמו שאמרו ר"ל, והינו ברישא חשוכא וחדר נהורא, כמו עזי דמסגו בריש עדרא מהא טעמא.

מדרש אהרן

רבי אהרן וייס זצ"ל

אפן שמירת שבת של האבות הקדושים

הנה שמעתי מכבוד אבי מורי זצלה"ה, שספר שפעם אחת היה במסכה כמה לומדים אצל הרב הגאון הקדוש מקאמינקע זצלה"ה, ואמר אחד הנה אשאל להרב פסוק אחד שייאמר הרב על הפסוק הזה תורה, ובתנאי שלא יהיה דברי קבלה ולא ברמז, ואמר הרב הקדוש שאל בני שאל, ואמר זה הפסוק 'עזים מאתים' וגו', ויתמהו האנשים איש אל רעהו מה יאמר על הפסוק הזה.

והרב הקדוש תכף פתח פיו הקדוש, ואמר על פי קושית הקדמונים אם גימא דאבות לא יצאו מפלל בני נח רק לחמרא אבל לא לקולא, אם פן קשה איך שמרו את השבת, הלא פן נח ששבת חייב מיתה. ומתוך הפרשת דרכים בטוב טעם, דהנה לפי דיני ישראל היום הולך אחר הלילה וכנאמר (בראשית א ה) 'ויהי ערב ויהי בקר', אבל לאמות העולם הלילה

וכזה יש לפרש את הפסוק 'וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו' (בראשית לב, ד), 'יעקב' וגם על ישראל שנקראים 'יעקב', 'אל עשו אחיו' כלומר בין אם האויב מתנהג כעשוי שבא אלינו עם כלי מלחמה להלחם בנו, ובין אם האויב מתנהג כאח שבא לפתותנו בלשון רפה, אנו תמיד שולחים 'מלאכים' כלומר בוראים מלאכים על ידי קיום המצות, וע"י כך איננו עוזבים את אמונתנו. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויענו בני יעקב את שכם ואת חמור אביו במרמה וידברו אשר טמא את דינה אחתם. ויאמרו אליהם לא נוכל לעשות הדבר הזה לתת את אחתנו (לר יג-יד)

מעשה נסים

רבי נסים הפהן זצ"ל

מרמת בני יעקב לענות לבני שכם בלשון כעס וקטטה

יש לרדק דמה היא המרמה ומה הוא הדבור, ואם על מה שאמרו 'לא נוכל לתת' וכו', הרי הפתוב אומר בפרוש 'ויאמרו לא נוכל', שפרושו שהיא אמירה אחרת מלבד הדבור הראשון.

ושמעתי פרפרת בזה משליחא קדישא, דידוע שטבע האדם אם עשה לו חברו רעה, והוא כעס עליו ונתקוטט עמו, והוציא דברים קשים כנגדו על הרעה שעשה לו, אז נוח כעסו באותם הדברים, ולא ישלם לו רעה על מה שעשה לו, אבל אם שתק ולא הוציא דבר קשה מפיו, ודאי דנקיט ליה בלביה ורוצה להוציא מחשבתו לפעל, ושלם ושלם לו רעה על כל מה שעשה לו, כי לא נח רגזו.

והנה זו היא המרמה של בני יעקב, שדברו בכעס ובקשי כדי שייחשבו שעל ידי זה נח רגזם ולא ישלמו להם רעה, ולזה פשאמרו להם להמול לא הרהרו בלבם איך אנו נמולים ונהיה כלנו משלים על ערש דני ושמא יקומו ויהרגו אותנו כאחד, כי אמרו כבר נח רגזם, וזו היא המרמה שעשו בני יעקב כדי שכאשר יאמרו להם להמול לא יפתרו מההרג.

וזה שאמר ויענו בני יעקב וכו' במרמה וידברו, שהדבור הוא המרמה, דדבור בכל מקום הוא לשון קשי, והיא המרמה שדברו עמהם בקשי ונתקוטטו עמהם.

יחזירו זמן משיח אמות ממון ישראל, תולדותיו מחשבין או מחזירין, רמז למה שכתב הרב חיד"א ו"ל (נח"ק וישלח יז) על מאמר חז"ל (ב"ר עח יב), דאמות העולם עתידים להחזיר כל אותן דורונות למנחה למשיח, שנאמר (תהלים עב י) מנחה ישיבו, והקשה הוא ו"ל דמאי רבותא שיתנו למשיח דורון זה. ותרץ אמנם הפונה יתנו ולדיהן וילד ולדותיהם עד סוף כל העולם שיבוא שילה, והוא שרמזנו בראשי תבות כמו שכתבתי.

וירא כי לא יכל לו ויגע בכף ירכו ותקע כף ירד יעקב בהאבקו עמו (לב כו)

תולדות פרץ

רבי פרץ מימון זצ"ל

הגוים מנסים להעביר את ישראל על דתם או במלחמה או בלשון רפה

בגמ' חלין (אג) מובאת מחלקת באיזו דמות בא שרו של עשו להלחם עם יעקב. רבי שמואל בר נחמני אמר, פעובד פוכבים נדמה לו. רבא בר עולא אמר, פתלמיד חכם נדמה לו. יש לשאל, מה משמעות המחלקת אם השר של עשו היה נדמה ליעקב פעובד פוכבים או פתלמיד חכם?

ויובן, בהקדים את דברי הרמב"ם ב'אגרת תימן', שכתב, שישנם שני סוגי עמים שנהלחמו בעם ישראל כדי להעביר את עם ישראל על דתם. סוג אחד, שנהלחמו בעם ישראל על ידי קרבות ומלחמות. והסוג השני, מנסים להעביר את ישראל על דתם בלשון רפה, וזאת על ידי דבורם בשאלות על אמונתנו. אבל שניהם לא יצליחו להעביר את עם ישראל על דתו, כמו שנאמר 'כל כלי יוצר עליך לא יצלח' (ישעיה נה יז), שהלוחמים בכם בעזרת כלי מלחמה לא יצליחו עליכם, ו'וכל לשון תקום אתך למשפט תרשיע' (סם), וכן אלו שינסו לערער את אמונתכם בלשונם, גם הם לא יצליחו.

ומעתה תובן פונת הגמ', רבי שמואל בר נחמני אמר, שהמלאך שבא להלחם עם יעקב היה נדמה לו פעובד פוכבים שבא להלחם אתו עם כלי מלחמה. ורבא בר עולא אמר, שנדמה ליעקב פתלמיד חכם, כלומר, שבא אליו בלשון רפה על מנת להעבירו על דתו. ועל שני הפרושים הוא אומר 'וירא כי לא יכל לו', כמו שאמר הנביא ישעיה שלעולם לא יצליחו להעביר את עם ישראל על דתם.

בראותו העינים יזכר המרמה שעשה לקח הברכות על ידי שלבש עורות גדי העינים על ידו, ובנה אז וירא אביו כי היו ידיו שעירות פידי עשו אחיו ויברכהו, והוא מה לו להזכיר את עונו אשר חטא לו.

ואמנם כפי האמור שיעקב אבינו ע"ה חשב שעתה ודאי יזכר האהנה ולא ישלם לו רעה, וכמו שכתוב וישלח וגו' אל עשו אחיו, לכן לא חש כל כך לזה, שאמר אפלו אם יזכר ודאי יתנהג עמו באהנה.

ובזה יובן ויפתח מן הבא בידו, רצה לומר גם מאותו המין אשר בא בידו, שלבשם מקדם בשעת נטילת הברכות שהם עינים גם כן לקח מנחה, יען שלדעתו הוא אל עשו אחיו, רצה לומר שאף על פי שהוא עשו הרשע עם כל זה הוא 'אחיו' שיתנהג עמו באהנה, ולהכי לא חש כל כך לכה.

דין בן נח לך, ובן נח ששבת חזב מיתה. **ולזה** שלח לו עינים מאתים ואחר כך רחלים מאתים, וקשה למה העינים ברישא ואחר כך רחלים, אלא פתרון הגמרא פבריאטה של עולם פדכתיב ויהי ערב ויהי בקר, והינו כי היום הולך אחר הלילה, ומעתה יש לומר תרוץ הנ"ל שעשה מלאכה במוצאי שבת פנ"ל, ולזה שפיר היה יכול לקיים התרי"ג מצות פדכעי.

אדרת אליהו

רבי יוסף חיים ב"ר אליהו זצ"ל **פיצד לא חשש יעקב להזכיר לעשו נטילת הברכות על ידי עורות גדי העינים** יש לתרץ מה שיש לכאורה להתפלאת על יעקב אבינו ע"ה איך שלח לו בכלל המנחה עינים מאתים, ולא חש פן

הולך אחר היום, ומעתה האבות ששמרו את השבת עשו מלאכה במוצאי שבת אחר הבדלה, ומעתה עשו פדין ממה נפשך, לפי דיני ישראל שמרו את השבת כראוי לילה ויום, ולפי דין בן נח לא נתחייבו כלל, שהרי לא שמרו שבת שלם, כיון שעשו מלאכה בערב, ולדיניהם הלילה שלאחר שבת שיך ליום השבת.

והנה אימא בגמרא (שבת ע"ו) למה עני מסגי ברישא והדר רחלי, כבריאטה של עולם, ברישא חשוקא והדר נהורא, והינו העינים הם שחרים דומים ללילה, ואחר כך הרחלים הלבנים דומים ליום.

ומעתה מוכן הפסוק הנ"ל בטוב טעם, דיעקב אבינו שלח לעשו עם לכן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי, והנה יכול עשו להקשות לו איך יכלת לקיים התרי"ג ולשמר את יום השבת הלא עדין לחומרא

מעשי צדיקים

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה טעיר טדה אדום (כ"ג)

ברש"י, מלאכים ממשי.

התולוננו בני עיירה על רבם בפני הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זיע"א, יושב הוא סגור ומסגר בחדרו על התורה ועל העבודה, ואינו נחלץ לעולם לעזרת בני העיירה במצוקתם כי רבה.

כשפגש רבי שמחה בונם באותו רב, פנה אליו בשאלה, "מצינו ביעקב אבינו עליו השלום ששלח מלאכים לעשו, ואמרו חז"ל 'מלאכים ממשי', כל כך למה, הכי חסרו ליעקב אבינו עבדים שילכו עבורו בשליחות זו".

בעוד הרב עומד משתומם על קושיה קלה זו, נענה רבי שמחה בונם ואמר, "שמע ואגיד לך, כדי לעשות טובה ליהודי, מן הראוי להטריח אפלו את המלאכים". (חסידים מספרים)

ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה (כ"ח)

כתב הרה"ק רבי ישראל ממוז'יץ זיע"א לבאר על פי מה שאמר זקנו הרה"ק רבי יחזקאל ממוזמיר זיע"א, כלל חשוב בעבודת ה', שלא יתעקש אדם לדאג ולהתעצב על מכשול אחד חלילה, כי

העצבות הזו היא רק עצת היצר להפילו ולהכשילו עוד חלילה.

העקר תמיד גם אם מועדים ונופלים, להזהר מכאן ולהבא שלא לקלקל עוד חלילה ולהוסיף בתורה ותפלה ותשובה מתוך שמחה וחיות, אז ממילא יתקן מה שעבר.

משל למנהג הגנבים, כאשר עומד סוחר בחנותו ביום השוק, אורבת קבוצת הגנבים המנסה מחוץ לחנות, ושלוחים אחד מחברייהם שיכנס לחנות ויחטף חפץ אחד, ומיד יברח. הגנבים הערמומיים מצפים שהסוחר ימהר לרדף אחריו, ובתוך כך יכנסו לחנות ויבזו כל יגיעו.

אבל הסוחר הפקח מבין כל זה ואומר בלבבו, יחזיק לו מה שחטף, ואינו רודף אחריו, רק שומר את החנות מכאן ולהבא בזה שאת וממשיך לעסק במסחרו, על ידי זה ירוים ויתמלא ההזק הקטן בכפלי כפלים, והנמשל מוכן.

רעיון זה נרמז בכתוב שלפנינו, כידוע עשו רומז ליצר הרע, וזה אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו, הינו אם יבוא היצר הרע ומכשילו לאדם באחת ממצות ה' אשר לא תעשנה חלילה, אל יתיאש בעצמו ממה שנכשל ועבר, רק יראה שמעתה יהיה 'המחנה הנשאר לפליטה', להכשיר מעשיו מכאן ולהבא.

וממילא יתקן מה שעבר. (דברי ישראל)

כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשיני מחנות (כ"ז)

ספר רבי אליעזר דוד פרידמן זצ"ל מעשה שזכה לשמע מפי הרה"ק האמרי חיים זיע"א. בערב יום הקדוש, בקש הרה"ק הנצמח צדיק זיע"א סכום גדול מגביר כשהוא מדגיש לו, "עכשו זמן שאיש אינו חושב על כסף, אם אני מבקש ממך עתה מעות, עליך להבין שהדבר נחוץ ביותר".

משסרב העשיר להענות לבקשה, בקש הרבי מחסיד אחר, כפרי פשוט בשם משה לייב זערעווער שיתן את סכום הנחוץ, והוא נענה על אתר ומנה לידי הרבי את המעות, מאותו היום החל העשיר לרדת מנכסיו מטה מטה, ומשה לייב לעמתו החל להתעשר ולנחל הצלחה גדולה בכל עסקיו.

לרגל מסחרו היה נוסע לוינה עיר הבירה, שם בעת שהתאספו הסוחרים החסידים יחדיו לסעודה שלישית של שבת, חמדו להם מכיריו לצון ודחקו במשה לייב שיאמר לפנייהם דברי תורה, אף הוא סרב באמרו, "אינני בר אורן, ואיני ראוי לומר תורה".

מִשְׁהוֹסִיפוּ הסוחרים לדחק בו ולא לצו לומר דבר תורה, נעתר להם משה לייב ואמר, "כתוב בפרשה כי במקלי עברתי את הירדן, אם מתחיל אדם להקל במצות, סופו שיעבר על כל התורה".

הִיָּה זה בפרשת וישלח, וכידוע היתה וינה עיר מודרנית, וכמה מהסוחרים שלא היו מציינים ביראת שמים, התירו לעצמם להקל בהנהגותיהם בשהותם בעיר זו, שלא כפי תהלוכותיהם בעיר מגוריהם.

המעשה הגיע לאזני הצמח צדיק, בבוא משה לייב לויז'ניץ, שאלו הרבי האם אמר תורה בוינה, נרעד משה לייב מאימת הרבי והחל מתנצל שהסוחרים אלצהו להגיד תורה נגד רצונו, התענג הרבי מה אמר, והוא חזר על התורה שנשא באזני הסוחרים, אמר לו הרבי, "הרי טוב אמרת". (נפשות חסידי)

וינתר יעקב לבדו (לב נד)

בעת הגיוס לעבודות הכפיה בשנות מלחמת העולם השנייה, העסק החסיד ר' יעקב שמעונוביץ ביבוש ירקות למען הצבא ההונגרי שהיתה עבודה קלה, כשרצו להעבירו לעבודה קשה יותר, בקש להפיע בפני ועדה רפואית באמתלה כי איננו שומע.

משנבנע עבורו מועד בו עליו להתיצב בפני הועדה שעשויה לשלח אותו לעבודת פרך, ממנה רק בודדים זכו לחזור, מהר ר' יעקב לנסע עם קוויטל לרבו הרה"ק **הדמשק אליעזר** זיע"א, לבקש את ברכתו.

בבואו מצא את הרבי יושב בחצרו תחת עץ וכותב, הוא הגיש את הפתקא והרבי אמר לו, "ראה כתבתי פאו דברי תורה, והנני אחז בפסוק וינתר יעקב לבדו", ונפרד ממנו באחולי הצלחה.

בבואו לפני הועדה הורה הרופא הצבאי לאחד מעוזריו, "העמד את האיש הזה בצד, ולאחר שנגמרו עם יתר המגיסים נבדקוהו שוב, אחר שסים הרופא עבודתו קראו אליו ובדקו פעם נוספת, משמצא כי אינו שומע, השאירו בעיר לעבודות קלות כבתחלה. (בעל דמשק אליעזר)

וירא כי לא יכל לו ויגע בכף ירכו ותסע כף ירך יעקב בהאבקו עמו (לב נה)

בזהר הקדוש נדרש על תומכי התורה שבהם נגע שרו של עשו, ואז העוסקים בתורה יחלשו כי לא יהיה מי שיתמך בהם.

עיר הנמל ליוורנו שבאיטליה היתה מקום סחר פורה ותריות משגשגת, במקום פרחת קהלה יהודית גדולה ועשירה, בה היו מאות תלמידי חכמים ומרביצי תורה לצד גבירים גדולים מוקירי תורה ולומדיה, שהחזיקו את עמוד התורה במקום, וידם פרושה לסייע לעמלי התורה בכל מקומות מושבותיהם.

בשנת תקל"ז ירד בחופי העיר נער צעיר לימים גדוש בתורה ובחכמה שנודע לימים בשם **רבי יצחק גויטע** זצ"ל בעל **שדה יצחק**, הוא הגיע מלוב כדי לגלות למקום תורה ולהחכים מחכמי ליוורנו, אך עד מהרה גלה כי יוכל לעסק בתורה רק אם יעבד כמשרת של אחד מגבירי העיר, שיצאג לפרנסתו.

הוא התקבל לעבודה בבית עשיר טוב לב ותומך תורה, שאף שמש אכסניה לשלוחי דרבנן שיצאו לגיס כסף בגולה למען עמלי התורה בארץ ישראל, ביום מן הימים הגיע אחד השליחים הללו לליוורנו, הגביר שמח לארחו בכבוד מלכים, ואף הסתובב עמו בין בתי עשירי העיר לסייעו במלאכת אסופי הכספים.

ביום האחרון לפני שעזב השליח את הבית, קרא העשיר למשרתו ואמר לו, "הו ידעת כמה אני מתאמץ לסייע לשלוחי עמלי התורה, להעניק להם ואף להתרים אחרים, מה אתה הכי תותר על הזכות להיות שתף בעמל התורה של לומדי ארץ ישראל, מזדמנת לפניך מצוה לסייע ללומדי התורה ולהחזיקם, הכי משום שאינך בעל הון תפסיד את הזכות להיות שתף עם התורה".

הסנים המשרת עם הדברים בשמחה, גם הוא חפץ להיות מהשתתפים הנושאים את הארון, מחזיקי עמוד התורה, הוא מהר להביא את ארנקו הצמוק והקטן, שפך את תכולתו, והחל מונה את הפרוטות במרץ, בסופו של דבר הצטבר הסכום לכדי זהוב אחד בלבד.

השליח חיד במבוכה, הרגיש שלא בנוח לטל את פרוטותיו האחרונות של המשרת המסכן שאף בקשי הצליח לקבץ פרוטה לפרוטה שהפכו לזהוב שלם, מדבר בתרומה בת זהוב בודד, למה לקחת למשרת את פרוטותיו האחרונות, חשב, כשהוא מושך ידיו לאחור.

אך המשרת לא אבה לותר, שש על ההזדמנות להיות שתף עם עמלי התורה במחיר זהוב אחד, אף שהיה מדבר בכל רכשו, למרות שיזע כי התרומה הזו קטנה וכמעט חסרת משמעות, בער בו הרצון להמנות על מחזיקי התורה, הוא העניק את הזהוב לידי השליח שהודה לו בחם, ובכרו כי בזכות המצוה יעלה ויצליח ואף יתעשר עשר רב.

באותם ימים היה שד היס תופעה רווחת, שודדים היו אורבים לאניות בלב ים וגונבים את סחורתן, וממשיכים לנמל קרוב שם מכרו את השלל בזול. ויהי היום הגיעה אל ליוורנו אנית ענק של שודדי ים, מלאה באוצרות וגדושה באינספור חפצים, רהיטים, פריטי בגוד ומוצרי מזון לרב.

כפי הנהוג הניחו השודדים את הסחורה בנמל ונקבו במחיר לכל פריט, כאשר כל החפץ לרכשו הניח ידו על הפריט וזכה בו במחיר הנקוב, במקום עבר המשרת רבי יצחק גויטע, הוא לא הבין את ההמלה מסביב, ועולם המסחר היה זר לו, לכן נעמד להביט לראות את השוק כמרוקחה, השודדים צועקים מחירים, לצדם אנשים מתרוצצים בין החפצים ובוחנים אותם במבט מדקדק.

תוך שהוא עומד ומביט, נשען בידיו מבלי משים על שני ארגזים חתומים שגראו כארגזי תבלינים מברחים, לפתע השתרר שקט, זהו הרגע הקובע והמכריע, בו מי שיזדו מנחת על הפריט זוכה בו.

השודדים עברו בין הפריטים, והחלו להובילם אל בתי הרוכשים כשהם דורשים את התשלום, לפתע הגיעו לשני הארגזים עליהם נשען רבי יצחק, ושאלו לכתבת ביתו, הוא התבלבל והסמיק במבוכה, בעוד זמן קצר יונפו הארגזים אל העגלות הסמוכות ויובלו לבית אדוניו, הוא ידרש לשלם עבורם כשפלל לא התכונן לקנותם, אף השודדים הקשוחים קצרי רוח.

הוא החל רץ לפנייהם, ופנה לאדונו בתחנונים כי ילוה לו את הזהובים המבקשים, בטעות הניח ידיו על ארגזים עלומים, ועתה עליו לשלם את המחיר, הגביר נענה לבקשה והלוה לו את הסכום הדרוש, והוא מהר לשלש את הכסף לידי השודדים, ולשאת את הארגזים לחדרו.

אחר שנגע פנה לבדק את תכולת הארגזים, לבחן באיזה תבלין מדבר, אולי

רשות", הם ענו, "איננו נכנסים עתה, אלא כבר יוצאים", לשמע התשובה הוא אבד את עשתונותיו והסתלק. (סאל אביך ויגדך על פי ברית עולם)

ולמקנהו עשה סבת על כן קרא שם המקום סבות (לג יז)

מגדולי חסידי הרה"ק **השפת אמת** זיע"א היה החסיד המפלא **רבי נתנאל רייזמן** זצ"ל, אביו של **רבי ישראל יצחק רייזמן** זצ"ל ראב"ד קהלות החסידים בירושלים, בצעירותו זכה לשמש בקדש אצל הרה"ק **החידושי הרי"ם** זיע"א, לימים עלה לארץ ישראל בה שפן את משפחתו בירושלים עיר הקדש.

עם עליתו ארצה הקדיש את כל חייו לתורה ולעבודת ה' בהתמדה, מדי מוצאי שבת נהג לעזב את המרתף ששמש כביתו וללכת לבית המדרש השוכן ברחוב השני, משם לא חזר עד אחר חצות של ערב שבת קדש, בעוד בנותיו מביאות את ארוחותיו לבית המדרש.

טרם עלה רבי נתנאל ארצה כאברך צעיר, ספם עם ידיו החסיד רבי ישעיה פריבאס שהיה מעשירי ווארשא, שידיעונו אחר עליתו מהקורות אותו בארצנו הקדושה, כיצד הוא חי ומסתדר בירושלים עיר הקדש.

אחר עלותו שגר לו רבי נתנאל אגרת לפולין, בו הודיעו שהוא דר בדירה גדולה עם גג גבוה וחדרים וחלונות רחבים, ידיו רבי ישעיה השתומם, עד היום שמע שבירושלים חיים בעניות ובדחקות, והנה רבי נתנאל חי ברחבות יחסית.

לימים הגיע רבי ישעיה לירושלים וחקר היכן ביתו של רבי נתנאל רייזמן, והצביעו לו על חרבה עלובה אליה יורדים במדרגות מתחת לפני האדמה, ללא חלונות אויר ואור, רבי ישעיה נדהם והשתומם, כיצד תאר לו רבי נתנאל את דירתו שלא כפי האמת.

מפיו שרבי נתנאל שעה כהרגלו בבית המדרש, הגיע אליו רבי ישעיה ופתח בטענות, "למה רמיתני, אינה דירתך הגדולה אשר אמרת".

נענה רבי נתנאל ואמר, "הנה דירת, הנני דר כאן בבית הפנסת שיש בו חלונות רחבים וגג גבוה עם חצר לפני הבית, בחרבה ההיא אני שוהה מעט מאד, כאן ביתי האמתי בבית הכנסת הגדול והמואר. (קובץ אוצרות ירושלים ו)

לן בחדר עם חותנו שהיה אף הוא בין חברי המשלחת, באישון לילה העירו רבי הלל, ושאל האם הוא ישן.

משהשיב שאינו ישן עתה, שאלו רבי הלל האם הוא רואה דבר מה, והוא השיב בשלילה, אחר מספר דקות העירו רבי הלל בשנית ושוב שאל האם אינו רואה דבר מה, אז אמר לו רבי הלל, "ראיתי בחלום את החתם סופר והוא אמר לי, התפללת טוב, תלכו לקיסר ותצליחו".

למחרת בבקר הלכו חברי המשלחת לארמון המלך, כל הדלתות היו פתוחות בפניהם לרוחה ואיש לא עצר בעדם, הם פגשו בקיסר בעת טיול בקר בגן לבוש רק חלוק ביתי, כשראה את אנשי המשלחת הגיב ואמר, "חמשה מלאכים".

חברי המשלחת הסירו את מגבעותיהם לכבוד המלכות, ורבי יהודה אסאד נגש ובקש רשות לחבש את המגבעת כדי לברוך ברוך שחלק מכבודו לבשר ודם, הקיסר בקש שהות לרגע, נכנס לארמון, וחבש לראשו את כובע המלכות.

אחר שחברי המשלחת ברכו יחדיו שחלק מכבודו לבשר ודם, שאל הקיסר לסבת בואם, ואחד מתלמידי החתם סופר שנקבע כי הוא דבר, הרגיש לפתע שלשונו נאלמת ואינו מסגל לדבר מאימת המלכות.

הרגיש זאת הקיסר והורה, "העלו על הכתב בקצרה מה בקשתכם, ואני אאשר לכם מה שתבקשו", מיד התישבו וכתבו שהם מבקשים להעניק להם את ההכרה הדרושה, כדי שיוכלו לפעל בתור קהלה נפרדת במלא הסמכות.

הקיסר נטל לידו את הבקשה, ובלי לקרא קפל אותה, הקפול היה סימן מכר שהבקשה התקבלה, הוא נפרד מהם ובקש מרבי יהודה אסאד שהיה נראה כמלאך אלקים יפה תאר והדור צורה, שיתן לו ברכה.

נענה לו רבי יהודה וברכו שיאריך ימים על כסא מלכותו, ואכן פידוע בגיל שמונים ושש עוד ישב פרנץ יוזף על כסא מלכותו, ותקופת מלכותו היתה השנה בארצה מקרב מלכי אירופה עד תקופתו.

בצאתם מאת הקיסר פגש בהם מנהל הטכסים של המלך, הוא נדהם לראות חמשה אנשים לא מפרים נמצאים במקום, וכאשר שאל "איך נכנסתם ללא

יש בו ערך כלשהו, אף פתח את הארזים, ועיניו נצצו, הארזים הנעולים היו מלאים וצפופים עד אפס מקום במטבעות זהב יקרות ששון לא יסלא בפז, שני ארזים מלאים מטבעות זהב.

השודדים לא היו מודעים לערך האוצר שבידיהם, לפי תמם סברו כי מדבר בארזי תבלינים כפי שחשב גם המשרת, אף כלם טעו, הארזים מלאי מטבעות זהב, הפכו את המשרת העני והמסכן לגביר אדיר ובעל בעמיו.

עוד באותו היום פרע המשרת את חובו לאדונו ונפרד ממנו בידידות, העשיר שמח בשמחתו וצידו בעצות להתחלת מסחרו בהצלחה, ובברכה שקרנו תרום ותגדל, עד מהרה הפך לעשיר מפלג ובעל נכסים מרבים, מתוך רגע כלכלי עלה והתעלה בתורה, והפך לגאון עולם.

זכה רבי יצחק לתורה וגדלה שהתאחדו על שלחנו, הפך למרביץ תורה וגאון נודע, ועשיר מפלג ששמח על כל הזדמנות להחזיק בכספו את התורה, תמיד זכר כי עשרו המפלג לא בא אלא בזכות ברכת אותו שליח, לו העניק את פרוטותיו הבודדות.

כל ימיו היה רבי יצחק חוזר ומסביר, כי הוא הדוגמא הטובה ביותר לכך שברכת התורה היא המעשירה בגשמיות ומרוממת ברוחניות, בזכות מטבע אחת להחזיק תורה, זכה להתעשר ולגאונות מפלאה בכל ממכני התורה. (מקראי קודש תשע"ח מאמרי הרט"צ גנץ שליט"א, ע"פ פניני פרשת השבוע מהספר טדה יצחק)

כי על כן ראיתי פניך כראת פני אלקים ותרגני (לג יז)

לאחר שהורה החתם סופר זצ"ל על הקמת הקהלה הנפרדת בהונגריה כדי להפרד מהניאולוגים שפרצו פרצות בחומת היהדות, צריכים היו לקבל את אשור המלוכה לקיימה של הקהלה הנפרדת.

לצורך כך הרכבה משלחת מיחדת בה היו חמשה מגדולי הצדיקים והרבנים הנודעים בהונגריה ובהם **רבי יהודה אסאד** זצ"ל בעל יהודה יעלה, כדי להפגש עם הקיסר פרנץ יוזף ולקבל את אשורו.

ספר רבי עקיבא יוסף שליזינגר זצ"ל חתנו של רבי הלל מקולומייא זצ"ל, כי בליקה שלפני הפגישה עם הקיסר הוא

פרשת וישלח

חתן מוחלים לו כל עוונותיו

בבית מדרשו של הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זיע"א בנו של הרה"ק רבי נפתלי צבי מרופשיץ זיע"א, התפלל יהודי תם וישר שהיה מנהגו תמיד שלא לשוחח כלל במילי דעלמא כל עוד שהיה מעוטף בטליתו.

היו עוד רבים, חסידים ואנשי מעשה, שלא היו מדברים כל עוד היו מעוטרים בתפילין, בין תפילין של רש"י ובין תפילין של רבינו תם, ואפילו היו כאלה שלא שוחחו בין הפרקים של הנחת תפילין של רש"י לתפילין של רבינו תם כדי שלא להפסיק ביניהם, אולם הצד השווה שבכולם היה שמניעת דיבורם היה בכל זמן שהיו עסוקים עם התפילין, אולם איש מהם לא נהג שלא לשוחח עם הטלית גרידא, ואילו אדם זה, ככל שהייתה הטלית מונחת עליו, לא היה פוצה פה ומצפצף.

בבית המדרש הגדול בדזיקוב, כמו בשאר בתי מדרשות ובתי חסידים, היו נוהגים להיות עטופים בטלית גם זמן מה לאחר התפילה, כך למשל היו המתפללים נותרים בטליתם גם בזמן עשיית ה'לחיים' לאחר התפילה, כמנהג קמאי להגיש ולהביא מיני תרגימא ובקבוק יין שרף לעילוי נשמת הנפטרים והצדיקים, או בעידן חדוותא וזמני שמחה. ובעוד שכל המתפללים היו מברכים על הכיבוד ומיטיבים את ליבם, ולאחר מכן מברכים ומתברכים בלבביות ובפנים צוהלות, הרי שאיש זה היה מדיר עצמו מכל עסק עד לאחר שהיה פושט את טליתו, וזאת לפי שלא היה מדבר דבר או חצי דבר כשהוא מעוטף בטליתו.

גם כשבעל השמחה או היארצייט היה ניגש אליו ומזמינו ליטול חלק ולברך, היה האיש מהנהג בראשו מבלי לומר מילה, אך היה מסרב בתוקף לגשת אל השולחן עם הכיבוד, וזאת כדי שלא יאלץ לפתוח פיו ולדבר. כמובן שגם שאלות אחרות שהופנו אליו בשעה זו שהיה מעוטף בטליתו לא נענו על ידו אפילו במילה אחת, משל אין הוא מסוגל לדבר.

במיוחד היה הדבר ניכר לעין בשבתות ובימים טובים, ועוד יותר מכך, בימי חול המועד, אשר בכולם אין מניחים תפילין ודרכם של בני אדם להסתובב מעוטפים בטליתם ולשוחח על דא ועל הא, ואילו

אדם זה לא היה מדבר ולא כלום. שתיקה מוחלטת היה שותק מבואו ועד צאתו.

הקפדה זו משכה את תשומת לבם של חסידי דזיקוב והם ניסו לחלץ מאיש זה את טעמו ונימוקו. פתחו ושאלו אותו: מה סיבה יש לך שאין אתה מדבר בעודך מעוטף בטלית, דבר שלא שמענו ולא ראינו כמוהו מעולם ואף גדולי עולם וצדיקי הדורות לא נהגו בזה. שמא תאמר שזה סייג וגדר כדי שלא תבוא לדבר בתפילין, הא תינח בימים שמניחים בהם תפילין, אך מה נעשה בימים שאין מניחים בהם תפילין, שאף בהם אינך מדבר בטליתך.

עד מהרה הוברר לשואלים שבדיוק כשם שאדם זה עקשן בהחלטתו זו שלא לדבר כשהוא מעוטף בטלית, עקשן הוא עוד יותר מכך בהחלטתו שלא להסביר על כך ולא כלום. שומע היה את השאלות המטרידות בסבלנות רבה, מקשיב ומאזין לטענות, אך כתגובה היה מושך בכתפיו וממלא פיו מים. פניו החתומות לא הסגירו את הסיבה שנתרה מסתורית לגמרי, כך שלא היה איש שידע את סודו.

כדרכם של סודות מסוג כזה, שהם מושכים עוד יותר את תשומת הלב הציבורית, כך הייתה מנת חלקו של איש זה וסודו המפתיע. אנשים רבים התוודעו למנהג זה וחשבו שדווקא הם יצליחו לחלץ מהאיש את סודו, אך לכולם התברר במהירות כי אין להם כל סיכוי והאיש חותם את פיו בשלשלאות של ברזל. ככל שהציקו לו והטרידו אותו בשאלות, הן בעצם העניין והן בשעה שהיה עטוף בטלית, האיש התעלם לחלוטין והמשיך בעקשנות את הרגלו הקבוע והייחודי.

בשלב מסויים הגיעו הדברים לידיעתו של הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב, והוא החליט שעליו לברר את העניין. הרבי ניגש אל האיש ושאל אותו בשפה ברורה: הווא נא לומר לי מהיכן בא לידך מנהג זה שלא לדבר בעודך מעוטף בטלית, והלוא לא שמענו ולא ראינו כזאת מעולם אצל רבותינו ובמקהלות החסידים?! אם אכן טעם נכון יש לך בזה, גלה לנו אותו כדי שגם אנחנו נדע זאת ושמא גם אנחנו נתחיל לנהוג כך. הבין האיש כי אין לו ברירה וכי עליו לחשוף את סודו עליו שמר מכל משמר. אם הרבי בכבודו ובעצמו שואל אותו על

מנהגו זה, אין הוא יכול להסתיר ממנו כלום, והסוד האישי יתגלה. הסמיק האיש עד מאוד והוא פתח וסיפר:

היה זה ביום נישואי, באותם רגעים נשגבים שלפני הליכתי לחופה, כשהרב מסדר הקידושין השמיע באזני דברי תוכחה וכיבושין על מעלת היום, וכך אמר לי:

על הפסוק בפרשת וישלח (בראשית לו ג): **וְאֵת בְּשֵׁמַת בַּת יִשְׁמָעֵאל אַחֹת נְבִיֹת פִּירֵשׁ רִשׁׁי׃** "בשמת בת ישמעאל - ולהלן קורא לה (כח ט) **[וַיִּלָּךְ עִשׂוֹ אֶל יִשְׁמָעֵאל וַיִּקַּח אֶת] מַחְלַת [בַּת יִשְׁמָעֵאל בֶּן אַבְרָהָם אַחֹת נְבִיֹת עַל נָשִׁיו לֹא לְאִשָּׁה]**, מצנינו באגדת מדרש ספר שמואל (פרק יז): **שלשה מוחלין להן עוונותיהם: גר שנתגייר, והעולה לגדולה, והנושא אשה, ולמד הטעם מכאן, לכך נקראת 'מחלת' שנמחלו עוונותיה'.**

ואת ההסבר לכך נותן רבינו המהר"ל מפראג זיע"א בספרו 'גור אריה' על אתר: **והטעם דכל אלו בריה חדשה הם, ומכיון דאינם בריה ראשונה - הקב"ה מוחל להם. ואלו שלשה דברים הם מחולקים; הנושא אשה - קודם זה היה פלג גופא, וכשנשא - הוא גוף שלם. ונשיא העולה לגדולה - קודם היה אדם אחד ועתה נחשב כמו הכלל, והוא יותר מאדם פרטי. וגר שנתגייר אדם אחר לגמרי. הנה השנוי שימצא באלו שלשה דברים. ולפיכך נמחלו עוונותיו כי נעשה יותר שלם; וזה כי איש הנושא אשה כל אחד נקרא מתחילה חצי אדם, כי זכר בלא נקיבה פלג גופא מיקרי, ועתה גוף שלם בריה חדשה. גר שנתגייר כקטן שנוולד דמי (יבמות כב). והוא בריה חדשה. ועולה לגדולה בריה אחרת, דמתחילה לא היה נחשב רק יחיד, ואחר שהוא עולה לגדולה נחשב כמו הכלל.**

ומעלה זו שיש לחתן ביום חופתו, שנמחלים לו כל עוונותיו, הוא במעלה גדולה יותר מיום הכיפורים, שאף הוא יום של מחילת עוונות, וכפי שהודיענו הרה"ק מסדליקוב זיע"א בספרו 'דגל מחנה אפרים' (פרשת בא): כי 'צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה' (שיר השירים ג יא), היינו חתן שדומה למלך, ומתחילה היה רק פלג גוף, וכשנשא אשה נקרא 'מלך שלם בעטרה שעטרה לו אמו', היינו, שהחתן נעשה בחינת

חלפו שנים ואיש תמים זה שבק חיים לכל חי והלך לבית עולמו. במהלך ימי השבעה ספר הרה"ק מדזיקוב לקהל החסידים המשתומם את סיפורו של איש זה ואת טיבה של הקבלה המעניינת אותה קיבל על עצמו. והיה הרה"ק מדזיקוב מסבר את אזני החסידים ואומר: ראיתי והכרתי עליכם שבמשך כל השנים זלזלתם בהתנהגות המוזרה של איש זה וראיתם במעשיו דבר משונה היוצא מן הכלל. אך דעו לכם שאני בטוח בזה שהעצה שלו הצליחה מאד והוא אכן יצא נקי מבית דין של מעלה הודות לקבלה זו שקיבל על עצמו כל השנים לא לדבר עם הטלית.

עם זאת נאנח הרה"ק מדזיקוב ואמר בכהאי לישנא: אמנם אין לי צל של ספק שיהודי זה הצליח בהתנהגותו זו להינצל מהדין של בית דין של מעלה, אבל לפלא גדול בעיני כיצד ייתכן שחתן ביומו הגדול, בעומדו תחת חופתו, יעלה בראשו מחשבות כגון אלו והוא יטכס עצה איך למצוא תחבולות איך להינצל מיום הדין.

וכוונת דבריו היא, שהיה מהראוי לו לקבל על עצמו שכלל לא יחטא, ולא להתחכם כיצד יחטא ולא יעמוד בדין, שהרי יום גדול זה, בו נמחלים העוונות, הוא מסוגל לקבל על עצמו שלא יחטא במשך כל ימי חייו. וכדברי בעל 'פלא יועץ' (ערך חתן): הנה אמרו חז"ל שהנושא אשה מוחלין לו על כל עונותיו על כן עת לחננה על נפשו שיזהר וישמר שלא ישוב עוד לכסלה וראה חיבתך לפני המקום שמוחל לך על כל עוונותיך.

עם סיום דבריו של הרה"ק מדזיקוב יש לפרש כמין חומר את לשון הפסוק (תהלים לב ו'): 'עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חֹסֵד אֲלֶיךָ לְעַת מִצָּא רֶק לְשֹׁטֵף מִיָּם רַבִּים אֲלֵינוּ לֹא יִגְיעוּ, אֲשֶׁר דְּרֹשׁוּהוּ בַּמִּסְכַּת בְּרֻכּוֹת (ח.נ.): אִמֵּר רַבִּי חֲנִינָא: לְעַת מִצָּא - זֶה אִשָּׁה שֶׁנֶּאֱמָר: מִצָּא אִשָּׁה מִצָּא טוֹב. וְעוֹד אִמְרוּ בַּמִּסְכַּת סוּטָה (כ.א.): עֲבִירָה מִכְּבֵה מִצּוּה, וְאֵין עֲבִירָה מִכְּבֵה תוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמָר: 'מִיָּם רַבִּים לֹא יוֹכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאֵהָבָה, וְהֵינּוּ שְׁמַיִם רַבִּים' הֵם כִּינּוּי לְעִבְרִירוֹת.

וזהו שאמר הכתוב שהחסיד לעת מצוא זו אשה, כשהוא נושא אשה ונמחלים לו כל עוונותיו, אין לו אלא לבקש עצה שבה הוא ימשיך במצב זה בו הוא נקי מחטאים, רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו, ולא לטכס עצות כיצד הוא יחטא ויוכל לפטור עצמו מן הדין, שאכן זמן זה, בהיותו נקי וטהור מעבירות שבידו, יכול הוא להביאו לכך שכל חייו ימשיך כך.

ולמה איני יכול לדבר, ואני אראה להם כי אנכי עטוף בטלית.

עדיין דיניי הבית דין של מעלה לא יבינו מה עניין זה לזה, ובוודאי שאחד ממלאכי מעלה יתנדב לענות ולהסביר עבורי כי קבלה טובה יש בידי שלא לדבר בעודי עטוף בטלית. ברור לי שהדיינים ישלחו לברר האם אכן עמדתי בקבלה זו במשך כל שנות חיי, וכשיידעו שאכן כך היה - בוודאי יסכימו לקבל את טענתי זו ויסכימו עמי שאיני חייב לענות על שאלותיהם.

את ההשראה לרעיון זה, המשיך האיש ואמר באזני הרה"ק מדזיקוב, קיבלתי מדברי הגמרא המספרת במסכת כתובות (עז.): שבשעה שהגיע זמנו של רבי יהושע בן לוי להיפטר מן העולם, אמר הקב"ה למלאך המוות: לך ועשה לרבי יהושע בן לוי את רצונו לפני מותו.

הלך מלאך המוות לרבי יהושע בן לוי ואמר לו: הגיע זמנך ליפטר מן העולם, אולם נכון אני לעשות עבורך כל שתבקש ממני. שמע זאת רבי יהושע בן לוי ואמר לו: אבקשך שתראה לי את מקומי בגן עדן. הסכים מלאך המוות, וכשהגיעו לשערי גן עדן, ומלאך המוות הרימו להביט, קפץ רבי יהושע בן לוי אל תוך גן עדן, וכשמלאך המוות ביקש להוציאו, נשבע שלא ייצא משם.

באותה שעה אמר הקב"ה: לכו ובדקו אם רבי יהושע בן לוי נשאל בחייו על שבועה שנשבע, כי אם אכן נשאל - אף כאן יישאל וייצא חוצה, ואם לא נשאל - גם עתה לא יישאל ויוכל להישאר בגן עדן. יצאו בדקו וגילו שמיימי לא נשאל על שבועתו, וכך הוא נשאר בגן עדן.

הטעים האיש ואמר להרה"ק מדזיקוב: אם אכן לא אדבר כל חיי בעודי מעוטף בטלית, הרי שבבית דין של מעלה יקבלו את טענתי שאף עתה אני מעוטף בטלית ואיני יכול לענות, וכך אפטר מלתת דין וחשבון על מעשיי. זו הייתה מחשבתי בשעה שעמדתי מתחת לחופה, ואכן עמדתי היטב בקבלה זו, ולמרות כל אלו שהטרידו אותי על כך, נותרתי בשלי, ביודעי כי על זה אסתמך לעתיד לבוא.

הרה"ק מדזיקוב שהבין כי רצונו של האיש לשמור על סודו, כיבד את רצונו ואצר את הסוד בליבו. זו בלבד, שלאחר אותה שיחה בה ראו החסידים את רבם משוחח את האיש, הם חדלו מלהציק לו ולמרות שלא ידעו את סוד הדבר, כיבדו את החלטתו שלא לדבר עם הטלית.

אימא עילאה שמוחלין לו כל עוונותיו ולכל הנלוים אליו והיא עטרה שעטרה לו אמו, על דרך 'תבוא אמו ותקנח את בנה' (במדבר רבה יט ח) ואימתי הוא בימי חתונתו, **ויש בזה סוד עמוק, כי ביום הכפורים שהוא סוד אימא עילאה יש בו חמשה תפלות ובחתן יש בו חמשה קולות קול ששון וגו' והוא בחינה יותר גדולה מיום הכפורים...** והבן כל זה כי הדברים עתיקים.

לאחר שהרב סיים את דבריו ואני עמדתי תחת החופה חשבתי לעצמי: הנה אני עתה כתינוק שנולד, מוחלים לי על כל עוונותי, זכיתי ואני עכשיו איש טהור ונקי מכל חטא ועוון. אכן, זהו מצב מיוחד ומרגש מאוד, אך עלי לחשוב גם על עתיד, והלוא עומד אני לפני שנותיי הבאים, ואיך אדע שאוכל תמיד להמשיך ולהיות במצב כזה של נקי וטהור?!

ברגעים האלו חשבתי לעצמי: עלי לחשב חשבונו של עולם ולדעת מה יהא בסופי אחר אריכות ימי ושנותיי, בשעה שאעלה לתת דין וחשבון על מעשיי לפני בית דין של מעלה, וכי עדיין אהיה נקי מכל עוון?! וכי אנצל מדינה של גיהנום?! וכי אוכל להיפטר מכל עונש?!

באותם רגעים עלה בראשי תובנה מעניינת מאוד: מחר בס"ד תהיה זה הפעם הראשונה בה אתעטף בטלית, שכן מנהג בני אשכנז הוא שאין מתעטפים בטלית בעוד שהם אינם נשואים, וכפי שהודיענו רבינו הרוקח: מצאתי כתוב בקונטרסים, מאין סמכו רבותינו להלביש לחתן טלית ביום חופתו לפי שנאמר 'גדילים תעשה לך' וסמך ליה 'כי יקח איש אשה'. לעומת זאת, הפעם האחרונה שבה אתעטף בטלית תהיה ברבות הימים, כשאסיים את חיי עלי אדמות, ויובילו אותי למנוחת עולמים. או אז יעטפו אותי אנשי החברה קדישא בטלית מצויצת. הוי אומר, שעם הטלית שמחר אני פוגש אותה לראשונה, אני אתייצב לפני בית דין של מעלה ליתן דין וחשבון על מעשיי.

גמרתי אפוא בליבי בהחלטה נחושה ובקבלה טובה לכל חיי: לא אשוחח בעודי מעוטף בטלית, יהיה מה שיהיה. ולכן כשאעמוד בפני בית דין של מעלה אחרי מאה ועשרים שנה, ושם יתחילו לחקור אותי על מעשים שעשיתי ושלא עשיתי, כשיבקשו לדון אותי וישאלוני שאלות שונות על מעשיי במשך כל שנות חיי, או אז אוכל לסמן ולהראות להם כי איני יכול לדבר ולענות להם. הם בוודאי יתמהו וישאלוני: על מה

מלון ירוזן וזוזושים נלאים מלוט
מדברות קדשו ותורתו של
דבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הֵיאָה חֻזְרָא

חֻזְרָא דְאִזְרֵי־תָא
יְסוּד חֻדְשׁ וְנַפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

כח התורה הוא שעומד להכניע את יצרנו

עליו, שהוא התורה הקדושה הנקראת תבלין, ולומד ממנו כמה חשק ותאוה צריך להיות כשעובד את ה', זוכה להפך את היצר הרע לטוב ונמצא עובד עבודת בוראו אפילו עם יצרו הרע.

רק בעשייתו לשם שמים יכול להקדים את היצאה"ר

ממשיך האמרי נועם בנועם אמריו ומציב תנאי קודם למעשה. אמנם אם משכים האדם ומקדים את היצר הרע הרי שזוכה לנצחו, אך כל זה רק אם יעשה המצווה לשם שמים בלא שום פנייה וגאווה, כי אם עושה להנאת עצמו, נמצא שלמרות השכמתו כבר הקדימו יצרו ומושך אותו שיעשנה לשם הנאתו. וזה המבואר מדברי חז"ל שאמרו 'משכחו לבית המדרש', כלומר, 'משוך אתה ליצרך' ע"י שתעשה המצוות ברצון פשוט לשם ה' שאמר ונעשה רצונו, ואז יימשך היצר אחריו ויסייעך בעשיית המצווה, כדמיון אדם המושך דבר מה שהאדם קודם לדבר הנמשך. אך היזהר שלא ימשיך היצר אחריו כשמכניס בליבך הנאת עצמך.

על המאורות משבחים אנו בכל שבת ואומרים (ברכת יוצר) 'טובים מאורות שברא אלקינו יצרם בדעת בבניה ובהשכל, כח וגבורה נתן בהם להיות מושלים בקרב תבל'. ובכלל זה מודים אנחנו על שנתן לנו צדיקים מאורות בעולם, כדאיתא באמרי יוסף (כי תצא ד"ה ולא תשים) בשם רבי אשר מרופשיץ זי"ע בביאור תפילה זו, 'מאורות' אלו הצדיקים שמאירים לעולם במעשיהם הטובים.

ועל כך אומרים 'טובים מאורות שברא אלקינו' שהם טובים בתכלית השלימות. וכיון שהם טובים לא יתפתו ליצר ועלילותיו, ועל כן 'יצרם' היינו יצר הרע שלהם, אינו בא לפתותם בפשטות לעשות עבירה כפי שבא לאדם פשוט, שכן לא ישמעו לו, רק מגיע 'בדעת בבניה ובהשכל' - מגיע אליהם במרמה בדברים דקים ומראה להם כי כך הוא רצון ה' ולמצווה יחשב אם יעשה כך וכך. אמנם אף על פי כן יכולים להתגבר עליו, שכן 'כח וגבורה נתן בהם' - בצדיקים, 'להיות מושלים' על היצר 'בקרב תבל' - בכח התורה שנקראת תבלין, ובכוחה יכולים להתגבר עליו אף בדברים הדקים שמנסה להכשילם בהם.

לדבר מצווה כשם שהוא מסית את האדם לעשות חטא ועוון בהתלהבות והשתוקקות, וכפי שהורה לנו הרה"ק רבי לוי יצחק ממברדיטשוב זי"ע (קדושת לוי נח ד"ה שמטבילין) שאותה ההתלהבות החשק הזרירות והתאוה שהיתה לו בעבירה יהפך אותה למצווה, ועל כך כתיב 'מאויב' היינו מהרצון והתאוה שיש לי לתאוות עולם הזה בחינת 'אויב', 'תחכמני' מהם אלמד 'למצוותיך', שאותה התאוה והחשק שיש לי להבלי עולם הזה אקח מהם ואלמד כיצד צריך אני לחשוך ולהתלהב לעבודת ה'.

וכמו שאמר יעקב אבינו ע"ה (בראשית לב ה) עם לבן גרתי ופירש רש"י 'ולא למדתי ממעשיו הרעים' שפירשו צדיקים, שיעקב ע"ה התנצל בזאת שלא למד ממעשיו הרעים, שאם היה למד ממעשיו הרעים וכיצד רץ בחשק ובהתלהבות לעשות עבירה, הייתי אף אני עושה רצון ה' ביתר תוקף ועוז. וזה שדרשו חז"ל (ברכות נד.) 'בכל לבבך' (דברים ו ה) בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע, וכיצד שייך לעבוד את ה' ביצר הרע. אך בדברינו מבואר כי כאשר מקדים האדם את היצר ומשכים לו בכח וגבורה שנתן הקב"ה להתגבר

עם לבן גרתי ואחר עד עתה (לב, ה).

אמרו חז"ל (סוכה נב:) 'אם פגע בך מנוול זה משכחו לבית המדרש' שכח התורה הוא שעומד להכניע את יצרנו. ודברי חז"ל אלו מראים את הדרך כיצד יכול האדם להתגבר בכח התורה, וכפי שפירש הרה"ק בעל אמרי נועם זי"ע (משפטים ד"ה א"י ואלה) כי מאחר שצריך להתאמץ ברוב תחבולות שלא יפול ברשת היצר נתנו לנו חכמים עצה טובה ואמרו (ברכות נח.) 'בא להרגך השכם להרגו', כלומר, שיש לו לאדם להשכים ולהקדים את היצר, על דרך שאמרו חז"ל (שם ה.) 'לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, נצחו מיטב, ואם לאו יעסוק בתורה וכו', יקרא קריאת שמע וכו', יזכיר לו יום המיתה', וכשישכים ויקדים להתגבר על יצרו, יתהפך אף יצרו הרע ויסייעו בעשיית המצווה.

מאויבי תחכמני - יש ללמוד מהיצר להשכים לדבר מצווה

על כך אמר דוד המלך ע"ה (תהלים קיט צח) 'מאויבי תחכמני מצוותיך' שיש להתחכם במצוות ה' מדרך האויבים, שהאויב הגדול של האדם הלא הוא יצרו הרע, ועלינו ללמוד ממנו ולהשכים

מִי־הֵיאָה דְפִלְיָאָה

בכל מדרגה שהאדם זוכה אליה -

צריך זהירות מרובה שלא יפגע בו היצר בעניני אמונה

וְיָרָא כִּי לֹא יָכֹל לֹו וַיַּעַב בְּכַף יָרְכוֹ (לב כו).

בכל מדרגה שהאדם זוכה אליה צריך זהירות מרובה שלא יפגע בו היצר בעניני אמונה, להאמין שהקב"ה הוא אלקינו ואין עוד מלבדו [כמו שנרמז 'אמונה' בגימטריא 'אלקינו' לידע ולהאמין שהוא לבדו אלוקינו ואין עוד מלבדו], וכל הנהגתו עמנו היא במידת החסד והרחמים גם כשאין נראה כן לעיני בשר, וזהו 'אמונה' בגימטריא 'חסדיך' להאמין שכל הנהגתו עמנו היא בחסד ולא בדין.

והתחזקות באמונה נצרכת בכל עת כי גם כשזוכה להתעלות בעבודת ה' עדיין אורב לו היצר להחליש את האמונה בקרבו, כמו שרואים אצל יעקב אבינו שלא הניח לו היצר הרע, ובא להלחם עמו ולהחלישו בעניני אמונת ה', וזהו שנאמר 'וירא כי לא יכל לו ויגע בכף ירכו', 'בכף' גימטריא 'אמונה', כיון שלא יכול היה להתגבר עליו פנה להחלישו באמונתו, ובדבר זה אינו נותן מנוחה לעובד ה' בכל מדרגה שהוא.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

ג' לשונות חיבה להורות גודל חיבת הבורא לעם ישראל

שעשה ממש במסירות נפש בשביל דברים כאלה, בשביל דברים של עבירה.

הלימוד מהיצר הרע לאהבת ה'

ועל זה אמר הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב ע"ה בקדושת לוי (נח ד"ה שמטבילין): וזה הוא עיקר תכלית כל הנבראים, רק לעבוד הבורא ברוך הוא ולעשות תענוג להבורא, כמו שאמרו חכמינו ז"ל (אבות פ"ו מ"י) כל מה שברא הקדוש ברוך הוא לא ברא אלא לכבודו, לעשות נחת רוח להבורא ברוך הוא. וזה פירוש הכתוב 'מאויבי תחכמי מצותיך כי לעולם היא לי'. וכו' כמו מן אויבי, מאויב שלי, דהיינו יצר הרע, 'תחכמי מצותיך' רצה לומר היצר הרע מפתה אותי לתאוות גשמי, דהיינו תאוות אשה או שאר תאוות גשמי, אזי מזה התאוה הגשמי, מיצר הרע, 'תחכמי מצותיך', אזי לבי בווער להיות עובד את ה'. 'כי לעולם היא לי', רצה לומר תאוות גשמי הוא דבר נפסד וכלה, לא כן כשאהיה עובד הבורא זה הוא לי 'לעולם', כי אני מדבק עצמי בבורא שהוא חי וקים לעולם. עכ"ל"ק.

זו אפוא הדרך שממנה יבוא האדם להיות קרוב לבוראו באהבה, והרי כך האור החיים הקדוש מתבטא בכמה וכמה מקומות, שכדי לבוא לדביקות בה', יתמלא לב האדם בחשיקה, חפיצה, נעימות, ידידות, חביבות, מתיקות, תאוה, שכל משאלותיו של אדם יהיו להשתוקק ולכסוף לתורה הקדושה ולהידבק בה' יתברך חי החיים, ומי יתן שיכנסו הדברים הקדושים לליבנו ויעשו פרי ושורש, ותבער אהבתו יתברך בליבנו בלי שום הפסק, אמן וכן יהי רצון.

עם ישראל לומד משכם מהי הדרך להגיע לדבקות באבינו שבשמים

וכמו אהבת ה' לעמו כן בני ישראל הרוצים לידבק באלקים חיים, למדים זאת מפרשתו של רשע שכם בן חמור, כמובא בספרן של צדיקים שיש ללמוד מחשק ותאוה שיש לנו לתאוות עולם הזה ותענוגיו, וכי מהיכן בא לנו נשמת אלוה ממעל, נשמות ישראל החצובות מתחת כסא הכבוד, הכיצד.

אולם האמת תורה דרכה, כי לשם כך נברא כל ענייני עולם הזה כדי ללמוד מהם לאהבת בוראנו ויוצרנו, וכדכתב במאור עינים (ואתחנן ד"ה ואהבת) ובדרך דומה שנינו עוד במשנת תלמידי הבעש"ט ע"ה, וזה לשונו: אבל הענין הוא, שה' יתברך ציוה לאהוב אותו יתברך, ואיך אפשר לאהוב דבר שלא נודע מהותו וכו'. והוא שה' יתברך ברא בעולם משל שממנו נוכל להבין הנמשל, דהיינו כל התענוגים שבעולם כמו אכילה ושתייה וכו', שיבין מפני מה אני אוהב אותו דבר, הלא הוא רק אהבה נפולה מעולם אהבה כנזכר אצלנו כמה פעמים, ועל אחת כמה וכמה שיש לי לאהוב הבורא ברוך הוא שהוא מקור כל התענוגים.

ובבחינת 'מאויבי תחכמי מצוותיך' יש לנו ללמוד משכם בן חמור, אדם פושע ורשע וכשהוא בא לדבר על דברים גשמיים מה הוא אומר, בתחילה 'ותדבק נפשו', אחר כך 'שכם בני חשקה נפשו', ואחר כך 'כי חפץ בבת יעקב' - הרי לנו דביקות, חשק וחפץ. ראו מה עשה בשביל עבירה, בלי שום הכנה, דבקה נפשו, חשק, וחפץ.

וְתִדְבַק נַפְשׁוֹ בְּדִינָהּ בַּת יַעֲקֹב וְגו' (לד ג).
שְׁכָם בְּנֵי חֲשֵׁקָה נַפְשׁוֹ בְּבִתְכֶם וְגו' (שם פסוק ח).
וְלֹא אַחַר הַנְּעִיר לְעִשׂוֹת הַדָּבָר פִּי חָפֵץ בְּבַת יַעֲקֹב וְגו' (שם פסוק יט).

דרשו רבותינו ז"ל במדרש (ב"ר פ ז): ריש לקיש אמר, בג' לשונות של חיבה חיבב הקב"ה את ישראל, בדביקה בחשיקה ובחפיצה. בדביקה - 'ואתם הדבקים' (דברים ד ד), בחשיקה - 'לא מרובכם מכל העמים חשק ה' (שם ז ז), ובחפיצה - 'ואשרו אתכם כל הגוים' [כי תהיו אתם ארץ חפץ] ו'גו' (מלאכי ג יב), ואנו למדים אותה מפרשה של רשע הזה.

באריכות ובפרוטרוט התבארו דברי מדרש אלו בראשית חכמה (שער האהבה פ"ג), ושם ביאר כי שלוש לשונות החיבה מיוחדים ורומזים לשלושה הכוחות שבנו - נפש רוח ונשמה. המדרגה הראשונה היא הדביקות שכנגד הנפש, והחשק למעלה מן הדביקות כנגד הרוח, והחפץ למעלה מכולם כנגד הנשמה, כי החפץ מורה על רצון חזק שאין למעלה ממנו, שיהיה כל חפץ ורצון האדם וכל מגמת פניו מיוחד לאותו הדבר שחפץ בו.

ומפרשה של אותו רשע אנו למדים זאת, כדרך שכתוב אצל שכם בן חמור 'ולא אחר הנער לעשות הדבר כי חפץ בבת יעקב', כי לרוב חשקו ואהבתו את דינה בת יעקב, לא היה שום דבר שימנע אותו מלהשלים חפצו ותאוותו. וכל זה הינו רק מעין משל לחוזק האהבה שאוהב הקב"ה את עמו ישראל.

טעם עצבות בני יעקב מחשש שישפיע מעשה זה לדורות

בשורש ירגישו ממנו כל הענפים, והנה ביעקב ובניו היו כלולים כל נשמות ישראל, כי הם השורש לכולם ומהם מסתעפים ענפים רבים, וזהו הטעם שהתעצבו מאוד בני יעקב בשמעם מעשה דינה אחותם, אפילו שהיא היתה אנוסה בדבר ואין בה אשמה, כיון שאירע דבר ערוה בשורש בני ישראל, עלול הדבר להשפיע על הדורות הבאים ח"ו, וזהו שאמרו 'כי נבלה עשה בישראל', דבר זה הוא נבלה לכלל ישראל הואיל וחטא עם בת יעקב אבינו, 'וכן לא יעשה' לדורות עולם, שלא יהיה עוד דבר נבלה כזה בכלל ישראל.

פתוח מימות אברהם אבינו. וזהו שאמרו חז"ל, כל אדם מחוייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אברהם יצחק ויעקב, אף שאין ביכולת שום אדם להגיע למעשי האבות הקדושים, אשר כל מעשיהם היו בתכלית השלמות לעשות נחת רוח ליוצרים. רק הכוונה, מתי יגיעו מעשי לשורשם בעת מעשי האבות, בהיות נשמת האדם כלולה בנשמת האבות הקדושים.

זה ביאור הפסוק שלפנינו וכפי שפירשו באגרא דכלה (ד"ה ובני יעקב) שכידוע יסוד כל דבר הוא שורשו, ואם יארע איזה מקרה

וּבְנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ מִן הַשָּׂדֶה כְּשִׁמְעֵם וַיִּתְעַצְבוּ הָאֲנָשִׁים וַיַּחַר לָהֶם מְאֹד כִּי נִבְלָה עָשָׂה בְּיִשְׂרָאֵל לְשֹׁכֵב אֶת בַּת יַעֲקֹב וְכֵן לֹא יַעֲשֶׂה (לד ז).
להבין באר היטב דברים אלו טוב להקדים לבאר, הנה אברהם אבינו ע"ה היה מקיים את כל מצוות התורה עד שלא ניתנו, ובמעשיו הכין דרך וסיוע לבניו אחריו, כי הבנים כלולים הם בכוח האב, ויש להם חלק במעשיו כאילו הם משתתפים עמו בעשייתו, וממילא נחשב להם כאילו גם הם קיימו בעצמם את המצוות עמו יחד, וכיון שכבר השתתפו עמו בקיום המצוות על כן יהיה להם יותר בניקל להמשיך אחר כך במעשה המצוות, כי כבר נשאר השער

התחכמות היצר להכשיל את האדם

הוא מצוה, ומטעה את האדם לחשוב על עבירה שהיא מצוה, ובאופן זה קשה מאוד לעמוד על האמת ולהינצל ממנו, ומכיון שכן לעתיד לבוא מביאו הקדוש ברוך הוא ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים (סוכה נב.).

התגברות היצר לרמות את אדם וחוה

זו היא דרכו של היצר הרע להתחכם על האדם בכל מיני התחכומות כתלמיד חכם ויודע הלכה, וכך היה גם בחטא אדם הראשון כאשר התחיל היצר לפתות את חוה בדרך עקלתון, והרי הם לא נצטוו אלא אכילה מעץ הדעת, ואילו היצר הרע התחכם לפתוח עמם בדברים על הנגיעה, ואחר שגרם לחוה לגעת בעץ המשיך לפתותה גם לאכול ממנו, וכל זה עשה בדרך ערמה והתחכמות ועל זה נאמר 'והנחש היה ערום'. וכך אמרו חז"ל (ירושלמי פאה פ"א ה"א) בטעם שהנחש מצוי בין הגדרות כיון שהוא פרץ גדרו של עולם, והסביר **רבי יצחק פרחי ע"ה** שבדאי אדם וחוה רצו לשמור את מצות ה', אבל הנחש התחכם עליהם והכשיל אותם תחילה בענין הגדרים וסייגים שראוי לכל ירא שמים לדור עצמו מן החטא, ובדאי הם התכוונו לשם שמים לגדור עצמם גם מן הנגיעה בעץ, והיצר הטעה אותם והכשילם תחילה בענין הגדר וגרם לנגוע בעץ, וכך היה לו בניקל להמשיך ולהכשיל אותם גם בעצם העוון של אכילת הפירות, והכל עשה ברוב ערמה והתחכמות וכתלמיד חכם נדמה להם עד שגרם מיתה להם ולכל יוצאי חלציהם.

וידוי על עבירות שאין מכירים בהם

ועל כגון זה מתוודים אנו ביום כיפור, 'על חטא שחטאנו לפניך ביודעין ובלא יודעין', 'ביודעין' - עבירות שנכשלנו בהם למרות שידועים היינו את איסורם, ו'בלא יודעין' הם עבירות שהיצר מטעה אותנו לחשוב כאילו הן מצוות, ואין אנו יודעים את גודל חומרתם והאיסור שבהם.

ועל כך ביקש יעקב ע"ה בתחילת הפרשה (לב יב) 'הצילני נא מיד אחי מיד עשו' שלא יטענו היצר הרע לחשוב על עבירות כאילו הם מצוות, מיד היצר הרע - עשו, שמעמיד פנים כאילו הוא אחי ואוהבי.

ממיסים את האבן והאש מפוצצת הברזל, ובוזה אפשר לעמוד כנגדו ולהתגבר עליו.

התגברות היצר על הצדיקים

ולכל אחד מגיע היצר כפי מה שהוא, וכמו שמצינו (סוכה נב.) שלעתיד לבוא נדמה היצר לצדיקים כהר גבוה ולרשעים כחוט השערה, רמז לכך שלצדיקים נדמה היצר הרע באופן אחר מאשר לרשעים, כי את הרשעים יותר קל לשכנע אותם לילך בשרירות לבם ולעשות הרע בעיני ה', אבל הצדיקים נצרך היצר להתחכם כנגדם כיון שאינם חפצים לעבור על פי ה', והוא מנסה להטעות אותם כאילו יש דבר מצוה בדבריו, וכפי מעלת הצדיק כך מתגבר היצר להתחכם כנגד, וכל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו (שם).

וכמו שלפעמים מטעה היצר לחשוב כי טוב הוא שיחטא האדם מעט כדי שיזכה על ידי כך למעלת התשובה, וכמו שאמר יוסף הצדיק לאשת פוטיפר (בראשית לט ט) 'ואיך אעשה הרעה הגדלה הזאת וחטאתי לאלהים', כלומר שאינו נצרך לבוא לחטא חמור כזה כדי לזכות למעלת בעל תשובה, כי גם בלאו הכי 'וחטאתי לאלהים' זה מכבר, וממילא כבר נאלץ לשוב בתשובה על חטאים אחרים, ואיך יוסיף להמרות פי ה' עוד הפעם.

היצר חייב על שמטעה האדם ומרמה אותו

וכך היה הבעל שם טוב הקדוש מבאר את דברי הגמרא (שבת עה.) בענין השוחט בשבת, ונחלקו אמוראים אם חיובו הוא מדין צובע או מדין נטילת נשמה, והשוחט האמור כאן רמז ליצר הרע שהוא שוחט את בני האדם בכך שגורם להם לחטוא, ולכאורה צריך להבין מה חטאו ומה פשעו והרי הוא מבצע את שליחותו, כי לכך נוצר להסית את האדם ולפתות אותו לחטא כדי שיזכה בו האדם לשכר טוב על התגברותו.

על כך מסבירה הגמרא שיש שני מיני דרכים של פיתוי היצר, יש יצר הנוטל את נשמת האדם בכך שהוא מפתה אותו לעבור עבירה ביודעין, ויש יצר קשה ממנו הצובע את האיסור כאילו

וַיִּתֵּן יַעֲקֹב לְבָדוֹ וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר (לב, כה).

בגמרא (חולין צא.) נחלקו, יש אומרים כנכרי נגלה לו ויש אומרים כתלמיד חכם נגלה לו. וכיון שידענו כי מלחמה זו הייתה עם שרו של עשו, הוא ס"מ, הוא שטן הוא יצר הרע, יש לנו לעמוד בזה, מה באו חז"ל ללמדנו אם כגוי נדמה לו או כתלמיד חכם.

דהנה, היצר הרע מתחכם ובא על האדם בכמה אופנים שונים, לעתים בא היצר בגלוי ומסית את האדם לעבור עבירה ביודעין, ולפעמים מעמיד היצר פנים כאילו הוא משכנע לדבר מצוה, ובעוד שהנסיון הראשון הוא ברור לעין, ואין צריך אלא להתגבר על היצר ולעמוד איתן על המשמר שלא להיגרר אחריו, הרי שבדרך השניה הניסיון גדול עוד יותר, כי האדם אינו יודע בבידור מהי חובתו ומה מוטל עליו לעשות, כי היצר מתחכם עליו בערמה ומהפך לו את העבירה למצוה, ונצרך לתוספת התחזקות להבדיל בין חושך לאור ובין רע לטוב.

פעמים נדמה כנכרי ופעמים כתלמיד לחכם

הוא הדבר שמצינו בגמרא, כנכרי נגלה לו או כתלמיד חכם נגלה לו. שכך מבאר הרה"ק בעל **אבני נזר ע"ה** שהיצר נוהג עם האדם בשתי דרכים אלו, לפעמים הוא נגלה אליו כמו גוי רשע ומפתה אותו לעבור עבירה שהיא ברורה לו לאיסור, ונדרש ממנו להתגבר על יצרו ולעמוד בניסיון, אבל יש עוד אופן של ניסיון שהיצר נדמה כאילו הוא תלמיד חכם ומטעה את האדם לומר על רע שהוא טוב ועל עבירה שהיא מצוה, ונצרך לברר תחילה את האמת כדי שלא להיכשל ברשתו של היצר.

יצר של ברזל ויצר של אבן

ולפיכך נמשל היצר לאבן ולברזל, כי אבן הוא כנוי לעם הארץ הדומם כאבן וברזל הוא כינוי לתלמיד חכם, ופעמים שנדמה היצר כאבן ופעמים נדמה כברזל, ובכח התורה אפשר תמיד להתגבר ולהכניעו, ובין אם הוא נדמה כעם הארץ ובין אם הוא נדמה כתלמיד חכם, מכל מקום הוא נימוח כאבן ומתפוצץ כברזל, והכל בכח התורה שנמשלה למים ולאש, והמים

בני יששכר
 שארית ישראל
 תפארת שלמה
 יסוד העבודה
 מגן אברהם
 דברי יחזקאל
 פרי צדיק
 צדקת הצדיק
 חסד לאברהם

באר מים חיים
 יושר דברי אמת
 מנחם ציון
 אוהב ישראל
 מאור ושמש
 זרע קודש
 בת עין
 אור לשמים

אוצר בעל שם טוב
 תולדות יעקב יוסף
 גועם אלימלך
 מנורת זהב החדש
 מאור עינים
 אור המאיר
 עבודת ישראל
 קדושת לוי
 חיים וחסד

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחיו
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

☎ להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליזון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com